

PROGRAMUL PARTIDULUI POLITIC

"PLATFORMA DEMNITATE ȘI ADEVĂR" **Dreptate, Responsabilitate, Prosperitate.** **UN PARTID DIN POPOR, PENTRU POPOR**

Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr” (PPDA) este un partid popular, călăuzit de principiile libertății și solidarității, statului de drept și responsabilității sociale. PPDA este o emanație politică a mișcării protestatatoare, exprimată în cadrul Marilor Adunări Naționale din 6 și 13 septembrie 2015. Partidul exprimă viziunile și voința politică a cetățenilor Republicii Moldova, care conștientizează riscurile și pericolele etapei istorice pe care o parcurge statul nostru și care sunt gata să lupte pentru modernizarea țării, pentru împlinirea aspirațiilor de libertate, dreptate, bunăstare și solidaritate socială. Ca un partid de centru cu viziuni clare asupra provocărilor profunde cu care se confruntă societatea noastră, PPDA pledează pentru finalizarea în termeni restrânși a perioadei de tranziție spre un sistem democratic de tip european, un stat de drept funcțional și o economie socială de piață generatoare de prosperitate.

Apariția pe scena politică a unui nou partid este expresia necesității obiective de a răspunde în mod adecvat și energic sfidărilor generate de eșecul reformelor, de aprofundarea crizei politice, economice și sociale, de dezamăgire profundă a populației față de guvernările care s-au perindat la putere în ultimul deceniu.

Partidul își formulează strategia și obiectivele de lungă durată pornind de la analiza profundă a cauzelor eșuării reformelor lansate mai mult de două decenii în urmă, a contradicțiilor sistemice cu care se confruntă Republica Moldova, conștientizând imperativul de a reveni plenar pe făgașul unei dezvoltări europene și democratice.

Noi considerăm, că Moldova este capabilă să-și vadă împlinite interesele naționale în baza a cinci principii fundamentale: o economie socială de piață funcțională, o democrație liberală consolidată, o guvernare competentă și responsabilă în fața poporului, un stat de drept cu o societate civilă activă, angajată plenar în procesele de modernizare a țării.

Republica Moldova se mai află în fața unor opțiuni fundamentale privind direcția strategică de dezvoltare. În acest sens, Partidul va opta ferm și fără echivoc în favoarea finalizării reformelor democratice, edificării și consolidării unui stat de drept, unei economii sociale de piață competitive și eficiente, va pleda în mod consecvent pentru solidaritate socială și reunificarea teritorială a Republicii Moldova, precum și pentru aprofundarea parcursului european, cu rezultate concrete și vizibile pentru toți cetățenii. Programul Partidului este elaborat anume din conștientizarea naturii provocărilor etapei actuale în dezvoltarea țării, a realităților politice, sociale și economice ale Republicii Moldova.

Venim cu un program de salvare, modernizare și dezvoltare a țării, care pleacă de la o viziune strategică clar definită asupra direcțiilor prioritare ale modernizării societății și statului și derivă din idealurile, principiile de bază ale unui partid popular modern ale democrației liberale și responsabilității sociale, precum și din interesele naționale ale Republicii Moldova. Noi suntem

conștienți de faptul, că Republica Moldova se va afirma în lumea modernă ca un stat unitar integrat, independent la modul real și eficient doar valorificând toate resursele și competențele de care dispune societatea noastră.

Experiența societăților aflate în tranziție ne demonstrează, că mecanismele pieței libere nu pot rezolva de la sine disfuncțiile și contradicțiile pe care le generează faza inițială a capitalismului. Apariția grupărilor oligarhice, corupte și antinaționale, care folosesc abuziv puterea de stat într-un singur scop – îmbogățirea pe seama cetățenilor prin deturnarea cinică a fondurilor publice – constituie o manifestare evidentă a distorsiunilor periculoase care blochează reformele și procesul de modernizare a țării.

Programul Partidului este în consens cu ideea consolidării statului social, a funcțiilor sale regulatorii, cu interesul permanent pentru consolidarea solidarității, armoniei și justiției sociale. Societatea în ansamblu și economia națională trebuie să fie organizate în așa fel încât să genereze mai multă bunăstare, să asigure o creștere substanțială a nivelului de trai pentru toate categoriile sociale, deci pentru majoritatea covârșitoare a membrilor societății.

Sensul programului nostru este de a scoate țara din criza sistemică, de a finaliza reformele structurale profunde, astfel construind un nou mecanism de dezvoltare economică, socială și politică a Republicii Moldova, capabil să satisfacă nevoile materiale și aspirațiile spirituale ale cetățenilor, să ridice calitatea vieții oamenilor, să asigure reintegrarea teritorială și politică a țării, modernizarea statului prin parteneriatul reciproc avantajos cu instituțiile și structurile lumii industrial dezvoltate și democratice.

I. MOMENTUL ISTORIC ACTUAL ȘI SARCINILE PARTIDULUI

Istoria Republicii Moldova pe parcursul ultimelor două decenii este profund marcată de eșecurile partidelor politice care s-au succedat la putere, acestea nereușind să asigure o schimbare profundă și radicală a sistemului post-sovietic pentru a moderniza țara, a relansa dezvoltarea economiei naționale, a crea stabilitate socială și politică în baza principiilor și valorilor democratice. Statul nostru rămâne slab și ineficient, dependent din punct de vedere economic și politic de influențe din exterior, ceea ce lezează în mod direct suveranitatea Republicii Moldova. Riscurile rămân destul de mari - falimentul eventual al statului, incapacitatea de a reveni plenar pe făgașul dezvoltării europene și de a face față provocărilor modernității.

În lipsa unor strategii naționale de tranziție de la totalitarism spre democrație, din cauza predominării intereselor corporative și de clan în activitatea instituțiilor politice și administrative ale statului, în Republica Moldova a apărut un sistem social-economic și politic, care conține toate caracteristicile capitalismului oligarhic. Acest sistem se manifestă prin dominarea în politica și economia țării a grupărilor de tip oligarhic, care iau sub control partidele politice, sursele de informare în masă, instituțiile statului și finanțele publice prin coruperea sistemică a birocrăției.

Pe parcursul ultimilor ani anume aceste grupări au pus mâna pe principalele partide politice și instituții mass-media, în special cele electronice, care sunt folosite în scopul manipulării opiniei publice și păstrării puterii în mâinile oligarhiei autohtone. Pe de altă parte, are loc pauperizarea în masă a populației țării, politizare a societății civile, degradarea clasei mijlocii aflate în faza inițială de constituire. În spatele fațadei așa-numitei "economii de piață" și structurilor pseudo-liberale au început să se dezvolte relații sociale de tip semifeudal, antidemocratice, manifestări evidente ale stagnării și regresului în care s-a pomenit societatea noastră.

După evenimentele controversate din aprilie 2009, în urma cărora la putere au venit partidele care pretind a fi de centru-dreapta, în Republica Moldova a continuat consolidarea capitalismului oligarhic, cu elemente de subordonare cvasi-totală a tuturor ramurilor puterii în stat

unor interese de tip mafiot. Această tendință constituie cea mai gravă amenințare la adresa reformelor democratice și pune la îndoială avansarea statului pe calea integrării europene, constituie un pericol pentru prezentul și viitorul țării. Astăzi statul este subminat de practicile ilegale ale grupărilor politico-oligarhice în domeniul financiar-economic, de ineficiența și gradul inadmisibil și periculos al corupției în structurile birocratice de toate nivelurile, de conservarea stării de dezmembrare teritorială a țării.

Rezultatul direct al unei guvernări incompetente și iresponsabile a partidelor care s-au succedat la putere pe parcursul ultimilor decenii este transformarea Republicii Moldova în cea mai săracă țară din Europa. Sute de mii de cetățeni sunt forțați să lucreze în străinătate pentru a sprijini financiar rudele nevoiașe care au rămas acasă. Societatea s-a împărțit în două straturi sociale mari - minoritatea bogată și majoritatea covârșitoare a cetățenilor care trăiesc sub pragul sărăciei, fără perspective reale de îmbunătățire a condițiilor de trai.

Unul din scopurile principale ale Partidului constă în normalizarea situației din țară, stabilizarea sferei economice și politice prin promovarea unor reforme profunde și sistematice, care ar scoate țara din stagnarea economică și impasul politic în care au adus-o actualele partide parlamentare. A venit timpul unor măsuri energice pentru a relansa economia națională, pentru a instaura o democrație funcțională și autentică în condițiile unui stat de drept, care ar asigura supremația legii.

Suntem convingși, că numai o îmbinare armonioasă a libertății și responsabilității cetățenilor, a inițiativei civice și acțiunilor competente ale autorităților publice, plecând de la idealurile dreptății și valorile morale, ne va oferi posibilitatea să readucem societatea la normalitate, să evităm dezastrul revoluțiilor și mizeria contrarevoluțiilor inevitabile.

În politica sa Partidul va pleca în mod hotărât și consecvent de la interesele naționale majore ale Republicii Moldova, profund conștientizate și bine articulate. Partidul va combate în mod vehement tendințele de a scinda și a polariza societatea, la care se dedau formațiunile politice sub acoperirea frazeologiei antioccidentale sau antiorientale, care au un singur scop – subminarea Republicii Moldova.

Noi ne vom asuma plin răspundere pentru neam și țară, pentru familiile noastre, pentru prezentul și viitorul statului nostru. Voința politică, strategia clară de renaștere națională, avansarea pe calea reformelor ne vor permite să rupem cercul vicios în care s-a pomenit statul nostru. Republica Moldova nu mai poate fi o țară a șanselor ratate. Doar munca asiduă zi de zi ne va permite să construim o țară puternică și prosperă, cu care se vor mândri cetățenii săi liberi și responsabili.

II. OBIECTIVELE STRATEGICE ALE PARTIDULUI

Partidul consideră drept o sarcină primordială consolidarea societății și a statului, în primul rând prin stabilirea și menținerea legii și ordinii în țară, fortificarea instituțiilor democratice și eradicarea corupției.

Obiectivul strategic al Partidului constă în elaborarea și punerea în aplicare a unui program integral și complex de dezvoltare, care va asigura creșterea dinamică a economiei naționale și stabilizarea situației în sfera socială, va crea condiții decente de trai populației țării și va stabili situația internă.

Pentru a face față acestor provocări și pentru a realiza progrese pe calea revenirii la normalitate, Republica Moldova are nevoie de o guvernare eficientă, capabilă să rezolve problemele cu adevărat istorice cu care se confruntă societatea. Dezvoltarea dinamică și stabilă

a economiei naționale joacă un rol decisiv în promovarea schimbărilor radicale și modernizarea societății și a statului.

Nu mai puțin importantă este crearea statului de drept bazat pe supremația legii, cooperarea loială între instituțiile statului, independența reală a instituțiilor din sistemul judiciar, a organelor de drept și de reglementare, precum și pe asigurarea integrității celor care ocupă funcții publice. Statul trebuie să asigure condiții de dezvoltare a unei societăți civile puternice.

Partidul consideră, că dezvoltarea durabilă a țării pe făgașul stabilității sociale și creșterii economice este posibilă cu condiția unor reforme sistemice promovate în mod consecvent de instituțiile statului și corelate cu schimbările sociale bine monitorizate și gestionate în mod competent. Este necesar să fie frânt acel cerc vicios și distructiv al unor pseudorevoluții politice, după care inevitabil urmează revanșa contrarevoluționară.

Partidul va contribui la instituirea în societate a unei atmosfere de dialog și conlucrare armonioasă între instituțiile mature ale societății civile, ale sectorului privat social responsabil, ale administrației de stat, la nivel central și local cu implicarea clasei politice profesionale, incoruptibile și capabile să-și asume plener responsabilitatea pentru actul de guvernare. Acest nou nivel de conlucrare socială și parteneriat va contribui la stabilizarea sistemelor interne ale statului și la extinderea clasei mijlocii autohtone.

Una dintre principalele provocări în calea dezvoltării durabile în Republica Moldova constă în necesitatea unui nou mod de gândire politică, economică și juridică. Se impune o abordare sistemică și strategică a fenomenelor de ordin economic, social și politic în contextul evoluțiilor la nivel regional și mondial. O astfel de abordare va genera o viziune adecvată asupra dezvoltării Moldovei în contextul schimbărilor dinamice care au loc în lumea modernă, care va servi drept punct de plecare în elaborarea unei autentice strategii de dezvoltare.

Plecând de la ideea rolului central pe care îl joacă statul în procesul de finalizare a tranziției spre democrație prin promovarea unor reforme profunde, Partidul consideră drept un obiectiv principal modernizarea administrației publice centrale și locale, formarea unui nou tip de lideri la toate nivelurile de guvernare, instruirea și promovarea noii generații de specialiști în domeniul administrației publice.

Pentru garantarea succesului transformărilor economice, sociale și politice, care vor contribui în ansamblu la modernizarea țării, Moldova are nevoie de un mediu politic adecvat. Alegerile democratice și corecte în organul legislativ suprem determină în mare măsură vectorul de dezvoltare în continuare al țării. În acest context, venirea la putere a Partidului și aplicarea în practică a priorităților și obiectivelor strategice ale acestuia vor crea premisele necesare pentru stabilizarea situației din țară, creșterea economică și armonia socială.

Partidul se va afla în opoziție activă față de orice regim aflat la putere, care sacrifică interesele poporului de dragul ambițiilor de grup și din rațiuni meschine.

Aceste sarcini primordiale pot fi realizate în practică cu condiția asigurării securității naționale, inclusiv prin contracararea activă a aspirațiilor neconstituționale separatiste ale grupărilor antistatale, prin restabilirea integrității teritoriale a Republicii Moldova. Depășirea stării de dezbinare, asigurarea echității sociale și protecția cetățenilor socialmente vulnerabili, crearea unui climat de cooperare și instituirea armoniei sociale vor contribui la normalizarea situației din societatea noastră. Nu mai puțin importantă este educarea concetățenilor noștri în spiritul democrației și civismului, a patriotismului și al loialității față de țară.

III. DIN POPOR, PENTRU POPOR

PPPDA este un partid popular, de centru, a cărui doctrină reflectă aspirația cetățenilor Republicii Moldova spre libertate și solidaritate, echitate și responsabilitate socială, într-o democrație liberală autentică, cu un stat de drept funcțional, în care libertățile fundamentale, bazate pe demnitatea umană ca sursă a tuturor drepturilor, sunt respectate și promovate.

Principalele valori și principii doctrinare de care se ghidează Partidul sunt următoarele:

1. Democrația liberală ca orânduire politică în care fiecare cetățean să poată duce o existență independentă, liberă și prosperă.
2. Statul de drept ca garanție a libertății, echității și responsabilității sociale, precum și a combaterii cu fermitate a corupției.
3. Economia socială de piață ca orânduire ce urmărește reducerea sărăciei și asigură libertatea antreprenorială fără ingerințe abuzive ale statului, dar și intervenția instituțiilor publice atunci când evoluțiile pieții generează dezechilibre sociale.
4. Integritatea, eficiența și responsabilitatea actului de guvernare.
5. Parcursul european asumat ca model de democratizare și modernizare a societății, care să se concretizeze în îmbunătățirea reală a nivelului de trai.

Partidul va promova cu insistență patriotismul și responsabilitatea civică la nivel național. Suntem încrezători - fundamentul unității politice, a prosperității economice, a bunăstării sociale și a dezvoltării culturale a Republicii Moldova se sprijină pe buna și responsabilă guvernare, pe sentimentul sincer și profund al patriotismului și pe responsabilitatea civică a cetățenilor noștri.

Valorile și principiile de bază ale Partidului, care vor permite Republicii Moldova să revină în termeni restrânși pe făgașul dezvoltării civilizate, sunt următoarele:

Tradiție

Cetățeanul, societatea și statul au nevoie de condiții stabile de existență și de dezvoltare, care depind atât de capacitatea poporului de a depăși tendințele radicale, pseudorevoluționare în societate, cât și de aptitudinea membrilor comunității de a păstra și a transmite din generație în generație abilitățile, cunoștințele și crezul, valorile și idealurile acumulate de popor pe parcursul veacurilor. Succesiunea generațiilor este în ultimă instanță determinată de tradiție, în care acestea își regăsesc expresia esenței lor spirituale, a personalității și caracterului lor național, a modului lor de viață, precum și obiceiurile, ritualurile și deprinderile lor inconfundabile.

Pe parcursul secolelor cultura noastră a absorbit și refăcut într-un mod creativ tradițiile principalelor minorități naționale care conviețuiesc cu moldovenii pe teritoriul țării de secole. Ca urmare a acestor procese, în tradiția culturală a moldovenilor se regăsește toleranța, atitudinea binevoitoare față de orice manifestare a credinței, tradiției, și diversitatea etnică a poporului nostru. Cu toate acestea, tradiția culturală a poporului nostru respinge vehement orice manifestare inumană a naționalismului distructiv, a sectarismului și agresivității.

În domeniul educației, științei și culturii obiectivul strategic principal al Partidului este de a contribui la formarea unei personalități armonioase, spirituale, adaptate social, responsabile și active, capabile să contribuie la dezvoltarea unei societăți sănătoase. Un alt obiectiv nu mai puțin important constă în afirmarea în societatea noastră a valorilor spirituale și normelor morale,

păstrarea identității, moștenirii istorice și culturale, a tradițiilor, consolidarea valorilor noastre naționale, obținerea unei armonii sociale prin consolidarea și dezvoltarea continuă a relațiilor interetnice.

Individ - libertate și responsabilitate

Pornind de la viziunea creștină asupra omului ca ființă unică și irepetabilă, putem concepe o existență împlinită numai în libertatea fiecăruia de a-și făuri propriul destin, înmulțind talanții cu care a fost înzestrat de către Dumnezeu. Exercițarea liberei voințe a fiecăruia trebuie însă să poată coexista cu libera voință a celorlalți. Totodată, omul este de la natură o ființă socială, astfel încât principala garanție a libertății personale și a independenței publice a individului este solidaritatea fraternă a oamenilor. Idealul nostru constă în uniunea de oameni liberi bazată pe armonia socială, pe ajutor reciproc și pe îndeplinirea responsabilă a obligațiilor civice de către membrii comunității.

Libertatea noastră individuală nu trebuie să intre în contradicție cu drepturile și libertățile cetățenilor, cu normele etice și morale pe care le-am moștenit de la strămoșii noștri, să atenteze la bazele fundamentate ale ordinii constituționale, să conducă la încălcarea legalității și ordinii, să servească drept justificare a acțiunilor ce au drept scop destabilizarea situației, care prezintă pericole și amenințări la adresa stabilității și securității statului.

Îmbinarea armonioasă a libertății, egalității în drepturi și a responsabilității sociale constituie garanția păcii sociale, a prosperității și realizării personale a fiecărui cetățean.

Familia

Avem ferma convingere, că doar atitudinea grijulie a statului și societății față de familie poate menține integritatea morală și asigura un viitor decent statului Republica Moldova. Familia este locul unde învățăm limba maternă, istoria neamului, cultura și tradițiile naționale, regulile de conduită în societate.

Declinul natalității, nivelul ridicat al divorțurilor, destrămarea familiilor, inclusiv din cauza exodului masiv al cetățenilor la muncă în străinătate, influențează negativ procesul de educație al tinerei generații. Avem nevoie de măsuri urgente pentru a diminua lipsurile și daunele morale suferite de copiii crescuți în familii monoparentale. Copiii din Republica Moldova trebuie să fie protejați de abuzul fizic, de neglijare sau indiferență, de discriminarea de propagandă împotriva familiei tradiționale din partea anumitor minorități, precum și de pornografie și droguri, aceste griji revenindu-i atât statului, cât și părinților.

Unul din scopurile prioritare ale Partidului este și dezvoltarea unui sistem amplu de măsuri în vederea menținerii sănătății și asigurarea bunăstării familiei în Moldova. Protecția mamei și a copilului sunt în prim-planul preocupărilor Partidului. O familie sănătoasă și armonioasă constituie o garanție a dezvoltării persoanei, a prosperității națiunii și a consolidării statului.

IV. DOCTRINA POPULARĂ

Partidul este exponentul aspirațiilor de libertate, suveranitate și bunăstare a poporului Moldovei. Realizarea obiectivelor strategice pe care și le propune Partidul este posibilă prin finalizarea creării unei societăți europene moderne, în care se va îmbina în mod firesc și

armonios libertatea cetățeanului și funcționarea unui stat puternic, eficient și responsabil față de comunitate.

Doctrina populară împletește în mod armonios libertatea și solidaritatea, echitatea și responsabilitatea socială, constituind în esență o viziune politică a prosperității, echilibrului și moderației. Popularismul se adresează în egală măsură tuturor, tineri și bătrâni, bărbați și femei, majoritari și minoritari, pornind de la inalienabilitatea demnității umane și de la viziunea creștină asupra omului ca ființă unică și irepetabilă, care trebuie să își făurească propriul destin.

Esența doctrinei populare este sinteza între dreapta și stânga, între liberalismul individualist și socialismul colectivist. Societatea din Republica Moldova a trecut deja prin cele două extreme – regimului sovietic, care suprima orice formă de libertate individuală și creiona destinul cetățenilor în funcție de necesitățile colective determinate în mod arbitrar de stat i-a urmat o perioadă a unui capitalism sălbatic, în care exercitarea unei libertăți nelimitate de către grupuri de interese oligarhice și oculte a produs haos și sărăcie în rândul unei majorități a cetățenilor. Astfel, doctrina populară reprezintă, în această perioadă de tranziție socioeconomică, garanția unei „căi de mijloc” în care un stat aflat în slujba cetățenilor oferă cadrul necesar împlinirii năzuinței spre libertate și realizare personală, dar îi apără și ajută pe cei mai slabi, neputincioși sau bolnavi. Popularismul promovează un model social în care munca cinstită, spiritul antreprenorial, creativitatea și inovația sunt încurajate de către stat. Doctrina populară implică construcția unei societăți în care talentele se dezvoltă liber, dar în care există o solidaritate a celor puternici cu cei slabi, a celor tineri cu cei bătrâni.

Dreptatea ocupă un loc aparte în doctrina populară. Egalitatea de șanse a fiecăruia, indiferent de etnie, religie, rasă sau convingeri politice, reflectă acest principiu doctrinar fundamental. Statul are datoria de a crea condiții pentru dezvoltarea pleneră a fiecăruia, însă este în responsabilitatea individului modul în care alege să își clădească viața. Egalitatea de șanse presupune existența unui stat de drept cu o justiție independentă și imparțială, care să asigure respectarea legilor, a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor și protejarea acestora în fața abuzurilor de orice fel. Dreptatea înseamnă ca în fața unui judecător să nu conteze dacă se află un om bogat sau sărac, un tânăr sau un bătrân, un moldovean sau un cetățean aparținând unei minorități. Dreptatea înseamnă în egală măsură și că niciunui cetățean nu i se pot pretinde, în relația cu statul, decât acele obligații prevăzute de lege, iar orice act de corupție trebuie combătut cu fermitate.

Popularismul nu sacrifică libertatea pe altarul eficienței aparente a unei politici dirijiste și centraliste. În schimb, propune principiul subsidiarității care să garanteze, că orice decizie politică este luată la nivelul cel mai apropiat cu putință de oamenii pe care îi afectează. Oamenii dintr-o comunitate își cunosc cel mai bine prioritățile, dorințele și problemele, astfel încât respectarea principiului subsidiarității implică o autonomie cât mai largă la nivel local și regional.

În această ordine de idei, Partidul se pronunță cu fermitate împotriva încercărilor grupărilor oligarhice, care pretind a promova un model neoliberal de dezvoltare, de a menține Republica Moldova în starea periculoasă de stagnare și criză permanentă, imitând reforme de factură liberală. De asemenea, respingem presiunea politică a forțelor care se consideră de stânga de a reîntoarce societatea noastră la un model "socialist", depășit de timp și cu riscuri de derapare spre un regim antidemocratic și autoritar.

V. PROIECTUL DE ȚARĂ: REPUBLICA MOLDOVA - UN STAT ÎN CARE SĂ VREI SĂ TRĂIEȘTI

În calitate de partid vom întreprinde acțiuni ferme pentru a reda oamenilor speranța într-un viitor prosper, împreună cu cei plecați, revenind acasă, într-o țară care să se apropie de nivelul de dezvoltare al națiunilor occidentale. Împreună vom construi o țară care oferă șanse egale pentru toți cetățenii.

Va fi un stat al demnității, întors cetățenilor săi, cu o economie ieșită din impas, cu un sistem social bine pus la punct, cu o justiție funcțională, corectă, cu criminalii puși la pușcărie de către un corp judecătoresc reformat, cu miliardul întors la Banca Națională, cu miliardele întoarse la buget, cu o mare parte a diasporei revenită în țară, dar, cel mai important, cu ideea că avem viitor și că se poate. Fără aceste lucruri, Republica Moldova nu va exista.

Proiectul nostru de țară reprezintă o viziune, care își propune schimbarea profundă a Republicii Moldova. Ne propunem ca Republica Moldova să devină o țară cu instituții moderne în serviciul cetățenilor, cu o administrație publică eficientă și responsabilă în care activează funcționari bine pregătiți, necorupți, cu salarii bune, în care statul investește pentru a-i pregăti cât mai bine profesional. Trebuie să scăpăm de această blestemată „rotație a cadrelor” în care vin tineri, acumulează experiență și pleacă să activeze în alte domenii, sau în afara țării din cauza salariilor mizerabile și a atitudinii pline de dispreț a guvernanților. Această realitate nu ne permite să avem un corp de funcționari bine pregătiți și motivați să activeze în administrație, de unde și slăbiciunea instituțiilor în fața raiderilor și altor criminali.

Ne propunem ca Republica Moldova să devină un stat de drept consolidat, cu o justiție realmente independentă și integră. Vrem ca justiția să nu mai fie în serviciul mafiei locale și internaționale, vrem să se facă cu adevărat dreptate, iar cei care au comis crime împotriva statului, a economiei naționale, a sectorului bancar să fie condamnați, iar averea acestora să reintre în circuitul economic al Republicii Moldova. Este necesar ca instituțiile responsabile de lupta anticorupție să fie conduse de oameni necorupți, responsabili de misiunea lor de distrugere a caracatiței mafioate, care s-a implantat în structurile statului și în societate.

Ne propunem ca economia Republicii Moldova să devină una stabilă și capabilă să le garanteze cetățenilor săi salarii decente. Doar prin ample măsuri anticriză, stabilizarea sistemului bancar, schimbarea conducerii și a managementului întreprinderilor de stat intenționat duse la faliment, confiscarea extinsă a averilor celor corupți, distrugerea schemelor care storc banii publici, se va reuși crearea unor condiții minime pentru o dezvoltare economică durabilă.

Ne propunem ca prin politici fiscale inteligente și predictibile, îmbunătățirea mediului de afaceri, crearea unui climat investițional atractiv, Republica Moldova să devină o țară atractivă pentru cei care vor să investească și să creeze locuri de muncă cu salarii decente.

Ne propunem schimbarea paradigmei de dezvoltare economică a țării noastre, de la o țară care trăiește din remitențe și consum, la o țară care dezvoltă industrii competitive, având un capital uman performant. Noi trebuie să devenim competitivi, să generăm rezultate economice, să producem, dar nu să fim utilizați ca „forță de muncă ieftină”, atât în afara țării cât și în țară. Ne propunem să avem o agricultură modernă performantă, care va asigura un nivel de viață decent cetățenilor din zonele rurale.

Ne propunem ca reintegrarea teritorială a Republicii Moldova să reprezinte un adevărat proiect de țară. Este un obiectiv care trebuie să consolideze întreaga societate.

Ne propunem ca Republica Moldova să devină un stat cu un sistem educațional performant. Capitalul uman format în instituțiile noastre de învățământ trebuie să fie competitiv, orientat către piața muncii, creativ, cult și dominat de sentimentele patriotismului.

Pornim de la premiza, că țara noastră nu poate avea un viitor prosper fără o implicare activă și decisivă a Diasporei în viața politică, economică și, cel mai important, în procesul de modernizare a Republicii Moldova. Susținerea cetățenilor aflați peste hotare și valorificarea potențialului uman al Diasporei va fi prioritară pentru noua guvernare care va activa în serviciul propriilor cetățeni.

Ne propunem ca Republica Moldova să devină un stat în care sunt respectate drepturile omului. Vor fi întreprinse toate măsurile necesare creării la nivel național a unor mecanisme eficiente de protecție a drepturilor omului. Este de datoria statului să organizeze activitatea instituțiilor sale într-un așa mod, încât demnitatea umană să devină o valoare supremă în țara noastră și ca niciun caz de violare a drepturilor omului să nu rămână nepedepsit.

Ne propunem ca pensionarii noștri să nu mai fie umiliți în ultimul hal de către guvernările, care au promovat până acum un adevărat genocid social. Vom face tot posibilul, în urma stabilizării situației din țară, să le ameliorăm traiul și să reformăm cu adevărat actualul sistem de pensii.

Ne propunem ca cetățenii noștri să aibă acces la servicii medicale la standarde europene, cu medici calificați și să nu sufere de lipsa medicamentelor și a serviciilor medicale de slabă calitate.

Ne propunem o politică externă, care pornește de la interesele Republicii Moldova și nu de la interesele unui anumit grup, o politică realizată de către un corp diplomatic profesionist, o politică stabilă, previzibilă. Ne propunem ca diplomația economică să reprezinte un element fundamental al politicii externe atât în Vest, cât și în Est.

Ne propunem ca procesul de integrare europeană să devină un mecanism de modernizare a Republicii Moldova și nu un proces în care se mimează reformele.

VI. PLANUL DE SALVARE A REPUBLICII MOLDOVA. DEMOLAREA SISTEMULUI MAFIOT

Planul de salvare a Republicii Moldova conține cele mai urgente acțiuni, care trebuie întreprinse de către viitoarea guvernare în urma câștigării alegerilor parlamentare. Acțiunile prevăzute la acest compartiment vor fi realizate de către o guvernare democratică într-un parteneriat instituțional cu o justiție independentă pentru a salva Republica Moldova de la falimentul social, economic și instituțional. Mai multe propuneri din acest plan au fost inspirate în baza unor studii și rapoarte ale experților independenți. Printre acestea se numără: *Expert Grup*: "Cum restabilim de urgență încrederea în Bănci?"; „Ce trebuie să conțină un potențial „Plan anticriză” al noului Guvern?"; „Discrepanța fiscală - o realitate invizibilă”; *Organizația Internațională a Muncii*: "Economia informală în Republica Moldova: O analiză cuprinzătoare"; *IDIS „Viitorul”*: „Este oare posibilă o reindustrializare a R.Moldova?”, „Diplomația economică: reintegrarea verigii lipsă în politica externă a Moldovei”.

Planul de salvare a Republicii Moldova va fi implementat într-o perioadă de 3 ani și constă în realizarea concomitentă a mai multor activități orientate pe 5 direcții strategice:

1. Implementarea Planului anticriză;
2. Recuperarea miliardului și tragerea la răspundere penală a organizatorilor, executorilor, beneficiarilor și a complicilor;

3. Crearea unui mecanism eficient de recuperare și confiscare a activelor dobândite ilegal;
4. Consolidarea statului de drept. Reforma Justiției, a Procuraturii și altor instituții de drept;
5. Lupta anticorupție;
6. Descentralizarea țării.

Viziunea strategică cu privire la depășirea crizei social-economice a Republicii Moldova este fundamentată pe următorii piloni de bază: deoffshorizarea, demonopolizarea, detenebrizarea, debirocratizarea și descentralizarea economiei.

1. Planul anticriză

Planul anticriză se referă la acțiunile îndreptate în vederea consolidării independenței Băncii Naționale a Moldovei, deoffshorizarea economiei, măsuri la nivel macroeconomic, auditarea companiilor de stat, distrugerea schemelor criminale în toate sferile economiei și altele - măsuri care vor crea premise pentru stabilizarea situației economice.

În ceea ce privește direcțiile de intervenție în vederea depășirii crizei sunt mai multe categorii de acțiuni.

Printre cele mai necesare și urgente acțiuni în domeniile guvernancei sectorului bancar, finanțelor publice și politicilor bugetare se numără:

- **Asigurarea unei independențe reale Băncii Naționale a Moldovei și consolidarea capacităților BNM.** Obiectivul va fi realizat prin depolitizarea acestei instituții și neadmiterea influenței deciziilor BNM de către politicieni și alte grupuri de interese. Este important ca BNM să devină instituția cu un management independent, competent, selectat în mod transparent cu participarea societății civile și a partenerilor externi. De asemenea, vor fi oferite toate instrumentele legale, instituționale și tehnice pentru ca BNM, în calitate de instituție independentă să aibă capacități suficiente pentru monitorizarea, supravegherea și prevenirea crizelor în sectorul bancar. Este necesară eliberarea tuturor responsabililor din BNM care au admis și participat la furtul miliardului și spălarea banilor prin sistemul bancar. Tragerea acestora la răspundere penală va fi o sarcină a justiției.

- **Stabilizarea sistemului bancar și eficientizarea funcționării acestuia** prin asigurarea transparenței cu privire la acționarii băncilor pentru a exclude actorii dubioși din sfera bancară, înăsprirea sancțiunilor pentru comiterea fraudelor din sectorul bancar, responsabilizarea actorilor din sfera bancară, neadmiterea concentrării capitalului bancar în mâinile unor grupuri dubioase etc;

Va fi depolitizată Comisia Națională a Pieței Financiare și asigurată o independență funcțională, iar persoanele complice la schemele frauduloase vor fi trase la răspundere.

- **Deoffshorizarea sistemului bancar și a economiei** prin interzicerea tuturor formelor de relații bancare dintre băncile moldovenești și companiile offshore. Este necesară interzicerea participării firmelor offshore în domeniile de importanță deosebită (companiile de asigurări, mass-media etc.) și în domeniile care sunt conectate cu sistemul finanțelor publice, întreprinderilor de stat și în sistemul de achiziții publice. Va fi analizată posibilitatea introducerii unui impozit special pentru operațiunile cu companiile off-shore în celelalte domenii. În urma unei analize complexe vor fi luate deciziile corespunzătoare.

Este important de menționat, că o stabilizare a sectorului bancar nu poate fi realizată fără investigații și anchetarea activității BNM, dar și a întregului sistem bancar în ultimii ani. Doar un amplu proces de înfăptuire a justiției va putea reda încrederea societății în sistemul bancar, punând bazele unei însănătoșiri a întregului sistem.

- **Abrogarea totală a Legii privind emisiunea obligațiilor de stat în vederea executării obligațiilor de stat privind executarea de către Ministrul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 1 aprilie 2015.**

- **Stabilirea unui moratoriu dintre Guvernul Republicii Moldova și Banca Națională a Moldovei care va prevedea, că restituirea datoriei de stat, care a rezultat din garanțiile financiare acordate de Guvern BNM-ului, va fi asigurată din recuperarea resurselor financiare, care au fost scoase în mod fraudulos din țară în anul 2014.**

- **Eficientizarea politicii de colectare a veniturilor la buget prin consolidarea administrării fiscale și vamale.** Vom asigura reformarea Serviciului Fiscal de Stat și Serviciului Vamal prin implementarea unui management eficient, înlocuirea funcționarilor corupți, atragerea unor specialiști înalt calificați concomitent cu promovarea celor mai buni specialiști din cadrul acestei instituții. Vom examina opțiunea reorganizării acestor servicii.

Va avea loc organizarea unui amplu proces de audit al acestor două servicii și distrugerea schemelor corupte, legate de activitatea acestor instituții. Vom asigura consolidarea capacităților de funcționare ale serviciilor respective, inclusiv prin creșterea graduală a remunerării funcționarilor din cadrul acestor structuri. Vom moderniza funcționarea acestor servicii, inclusiv prin digitalizarea activității, asigurarea unui sistem eficient informațional. Vom exclude funcțiile improprii în urma unei analize funcționale și vom consolida funcțiile existente.

- **Elaborarea și semnarea „Pactului fiscal anticriză” sau o politică fiscală stabilă și predictibilă.** Acest Pact va fi rezultatul poziției consensuale dintre autorități și agenții economici cu privire la politica fiscală a statului în vremea de criză pe o perioadă de cel puțin 4 ani. Acest document va avea câteva obiective. În primul rând, acest Pact va crea premise pentru o încredere și colaborare dintre stat și agenții economici. Statul își va asuma obligația de a introduce mai multe stimulente fiscale și de a administra cât mai eficient veniturile acumulate la buget, iar agenții economici își vor lua angajamentele de a reduce la maxim evaziunea fiscală.

Pactul fiscal anticriză, în rezultatul unor ample negocieri, va stabili mărimea impozitelor, taxelor pentru a asigura un echilibru atât din punct de vedere al intereselor statului de a crește încasările la buget și a reduce drastic ponderea economiei neformale, cât și interesele agenților economici de a supraviețui și a se dezvolta în situația de criză. Un principiu fundamental al acestui Pact va fi reducerea poverii fiscale, reducerea controalelor asupra agenților economici, a autorităților formale și neformale cu mandat de control, în paralel cu creșterea responsabilității pentru evaziunea fiscală.

Un element important al politicii fiscale va consta în faptul, că măsurile de reducere a poverii fiscale vor lua în calcul și creșterea bazei fiscale.

Printre propunerile care vor fi prezentate mediului de afaceri ca inițiativă din partea Partidului „Platforma Demnitate și Adevăr” pentru procesul de negocieri se numără mai multe acțiuni. Aceste inițiative vor fi discutate cu mediul de afaceri, iar deciziile vor fi luate în urma stabilirii unui consens și al efectuării unei analize profunde. Printre acestea se numără:

- micșorarea contribuțiilor de asigurări sociale cu 5 % pentru sumele salariale ce depășesc 2 salarii minime și micșorarea contribuțiilor din medicină cu 2 %;
- neimpozitarea veniturilor ce asigură minimum de existență;
- anularea impozitului pentru dividende;
- introducerea impozitului unic pe venit pentru persoanele fizice în mărime de 12 %. Interzicerea pentru o perioadă de 2 ani a controalelor de orice tip (cu excepția cazurilor extraordinare) la întreprinderile noi create și la întreprinderi, la care în ultimii 3 ani a avut loc cel puțin un control;

- anularea achitării de către patroni a primelor 5 zile de concediu medical și transferarea gestionării financiare a riscului de incapacitatea temporară de muncă din cauza bolilor la compania de asigurări în medicină;
- înăsprirea semnificativă a sancțiunilor pentru evaziuni fiscale, în special pentru achitarea salariilor în plic;
- sprijin special pentru businessul micro, mic și mijlociu. Utilizarea parțială a rezervelor Băncii Naționale a Moldovei și atragerea unui număr maxim al proiectelor externe pentru finanțarea în condiții facile a întreprinderilor micro, mici și mijlocii;
- Majorarea accizelor pentru băuturi alcoolice tari, bere și țigări. Substituirea accizelor la autovehicule cu TVA. Introducerea unui impozit de lux pentru bunurile imobiliare locative și autovehicule, astfel încât subiectul impozitării să devină oamenii bogați și nu reprezentanții clasei mijlocii.

- **Detenebrizarea economiei.** Preocuparea de a aduce la suprafață activitățile economice din Republica Moldova trebuie să reprezinte un element al Pactului Fiscal. Un aspect defectuos al politicii fiscale din Republica Moldova o constituie un nivel înalt al economiei informale. După estimările mai multor experți, economia nedeclarată reprezintă o pondere enormă inadmisibilă, având o tendință de creștere. Printre măsurile menite să reducă drastic ponderea economiei informale se numără: reducerea costurilor activităților economice prin diminuarea poverii administrative (licențiere, autorizații și alte documente permissive – debirocratizare); crearea unor stimulente fiscale pentru întreprinderile nou-înființate și investiții în tehnologii și know-how, alte măsuri de stimulare, care vor rezulta în urma negocierilor Pactului Fiscal. Pe de altă parte, trebuie eficientizate măsurile de constrângere, îndreptate spre combaterea acestui fenomen.

- **Eficientizarea sistemului de achiziții publice.** Este un lucru cunoscut, că sistemul de achiziții publice reprezintă nucleul corupției din Republica Moldova. Din acest considerent, trebuie de eficientizat acest sistem prin utilizarea unor instrumente moderne de tehnologii informaționale și eliminarea corupției, transparentizarea procesului de achiziții publice, eficientizarea procedurilor, eliminarea lacunelor din sistem care duc la faptul, că instituțiile publice deseori sunt nevoite să achiziționeze mărfuri și servicii de proastă calitate. În același timp, persoanele responsabile de fraude în acest sector vor trebui să fie trase la răspundere de către o justiție independentă.

- **Organizarea unui amplu proces de audit al tuturor întreprinderilor de stat (Moldtelecom, Metal Feros, SA „Franzețuța”, etc) cu implicarea unor companii de audit străine,** cu scopul de a identifica schemele de jefuire a resurselor financiare și de a transmite toate informațiile obținute instituțiilor de investigație. Ca rezultat al acestui audit, vor fi oprite schemele ilegale, va fi asigurată eficientizarea managementului întreprinderilor de stat și tragerea la răspundere a persoanelor responsabile de organizarea schemelor criminale. Va fi asigurată restituirea prejudiciului bugetului de stat, inclusiv prin aplicarea mecanismelor confiscării extinse.

- **Organizarea unui amplu proces de audit al Fondului de Subvenționare în Agricultură, Fondului Rutier, Fondului Ecologic național, Fondului național pentru dezvoltare regională, Fondului de eficiență energetică** cu implicarea unor companii străine de audit cu scopul de a identifica mecanismele de fraudă care prejudiciază interesele acestor sectoare importante. În rezultatul auditului dat, se va asigura eficientizarea managementului acestor fonduri și tragerea la răspundere a persoanelor responsabile de organizarea schemelor criminale.

Printre cele mai necesare și urgente acțiuni pentru stimularea activităților economice se numără:

- **Demonopolizarea sistemului economic și asigurarea unei concurențe economice loiale** prin prevenirea și combaterea reală a concurenței neloiale și a înțelegerilor de cartel, care conduc la majorarea nejustificată a prețurilor la mărfuri și tarifele comunale. Eficientizarea

semnificativă și depolitizarea activității Consiliului Concurenței și Agenției Naționale de Reglementare în Energetică vor constitui măsuri prioritare. Combaterea reală a înțelegerilor de cartel și a acțiunilor abuzive ale companiilor cu poziții dominante în diferite sectoare ale economiei și înăsprirea semnificativă a sancțiunilor pentru încălcarea legislației privind protecția concurenței reprezintă acțiuni, care trebuie întreprinse imediat.

Este imperativă prevenirea și combaterea reală a concurenței neloiale și a acordurilor de cartel, care conduc la majorarea nejustificată a prețurilor la mărfuri și tarifele comunale. Acest lucru trebuie făcut, în primul rând, prin consolidarea capacităților Consiliului Concurenței, care trebuie să devină o instituție cheie cu atribuții suficiente pentru a combate fenomenele de concurență neloială. Consiliul Concurenței trebuie să sancționeze dur toți agenții economici care încalcă legislația în materie de concurență. Doar o competiție economică loială și corectă le poate oferi agenților economici o garanție și siguranță în activitatea lor.

- **Debirocratizarea. Crearea unui mediu de afaceri favorabil.** Debirocratizarea, reducerea numărului de organe de control în paralel cu simplificarea cadrului legislativ/normativ în ceea ce ține de mediul de afaceri reprezintă o prioritate pentru o guvernare responsabilă. Chiar dacă așa-zisele „reforme” au fost utilizate ca element de propagandă politică de către toate guvernările până în prezent, în realitate nu s-au realizat mari progrese până acum. Agenții economici întâmpină dificultăți la deschiderea și închiderea unei afaceri, iar organele de control, datorită numeroaselor reglementări care nu pot fi respectate integral de către mediul de afaceri, au posibilități legale de a hărțui agenții economici. Din aceste considerente, este necesară o reformare reală a cadrului instituțional ce ține de mediul de afaceri, astfel încât să nu existe condiții pentru apariția corupției și barierelor administrative. Principalele acțiuni care vor fi realizate sunt: simplificarea procedurilor de înregistrare și lichidare benevolă a afacerilor; reducerea costurilor de înregistrare și lichidare benevolă a afacerilor; reducerea numărului actelor permissive eliberate de către autorități; reducerea numărului de activități licențiate. Toate aceste sisteme și reguli trebuie să fie simplificate printr-o colaborare strânsă dintre autorități și mediul de afaceri, asigurând un echilibru dintre interesele agenților economici și interesele societății, consumatorilor și a statului de a reduce evaziunea fiscală.

Un interes major al statului este crearea premizelor pentru consolidarea clasei de mijloc existente, dar și creșterea numărului de antreprenori, care ar putea fi încadrați în această categorie.

- **Protejarea reală a producătorilor autohtoni.** Autoritățile publice vor lua toate măsurile tarifare și netarifare admisibile în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului, Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, Acordului de comerț liber în cadrul CSI și acordurilor bilaterale pentru a reduce importurile marfurilor, care sunt produse sau pot fi produse în Republica Moldova.

- **Asigurarea unui climat investițional stabil,** inclusiv prin sprijinul agenților economici de a-și găsi forța de muncă necesară prin implicarea școlilor profesionale, colegiilor și universităților, agențiilor teritoriale de ocupare a forței de muncă, etc. în baza unui parteneriat cu agenții economici.

Fiind o economie decapitalizată, Republica Moldova are nevoie **stringentă de investiții, atât ale investitorilor locali, cât și ale celor străini.** Din aceste considerente, este necesar de întreprins mai multe acțiuni pentru a crea un mediu investițional favorabil: dezvoltarea și extinderea unor mecanisme de infrastructură antreprenorială, cum ar fi: parcuri industriale, clustere, incubatoare de afaceri. Este de asemenea necesară adaptarea sistemului de învățământ la necesitățile pieței muncii.

- **Distrugerea schemelor în domeniul energetic.** Republica Moldova nu dispune de resurse naturale suficiente pentru a fi energetic independentă și autosuficientă. Din aceste

considerente securitatea energetică trebuie construită pe diversificarea surselor de livrare a energiei și gazelor naturale. Cu toate acestea, istoria Republicii Moldova a fost marcată de existența schemelor ilegale în sectorul energetic. Factorii de decizie au creat schemele pentru a obține venituri ilegale din contul consumatorilor. Pe lângă faptul, că are loc fraudarea consumatorilor, prin intermediul schemelor este finanțat direct regimul separatist de la Tiraspol. Numai pe parcursul ultimilor 9 ani circa 36% din cheltuielile așa-numitului buget transnistrean au fost finanțate din contul vânzării gazului. Deoarece autoritățile de la Tiraspol nu achită gazul consumat, datoria pentru acest gaz se acumulează la întreprinderea „Moldovagaz” – unicul furnizor de gaze pe teritoriul Republicii Moldova.

Fraudarea consumatorilor are loc prin diverse căi: includerea firmelor-căpușă în achiziția de energie, gaze naturale, procurarea la prețuri majorate, prin intermediul companiilor din zone offshore, a bunurilor și serviciilor de către întreprinderile din sectorul energetic, contractarea ilegală a serviciilor de consultanță și asistență juridică, includerea în legislație și actele normative a unor prevederi care prejudiciază consumatorii.

Lichidarea schemelor este strict necesară pentru a contribui la reducerea tarifelor pentru energie electrică și gaze, prin lichidarea intermediarilor și prevenirea cheltuielilor nejustificate. De asemenea, trebuie urgentat procesul de diversificare a furnizorilor, prin interconexiune la sistemul energetic din România. Nu în ultimul rând, trebuie create condiții pentru dezvoltarea proiectelor de energie alternativă, din surse regenerabile. Obiectivele date pot fi realizate prin activitatea eficientă a Ministerului Economiei, ca instituție responsabilă de domeniul energetic.

Un rol important în prevenirea schemelor de fraudare a consumatorilor îl are Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică. În mod special urmează a fi revizuite actele normative, care conțin prevederi abuzive și aduc prejudicii consumatorilor. De asemenea, trebuie sporit nivelul de transparență în procesul de aprobare a tarifelor.

Printre cele mai necesare și urgente acțiuni în domeniul social se numără:

- **Politici de susținere a salariaților din sfera bugetară (profesori, medici, funcționari publici, polițiști, pompieri, etc).** Pornind de la faptul, că salariații din sfera bugetară sunt afectați în acest moment de înghețarea salariilor, veniturile mici, reducerea personalului și, respectiv, un volum de muncă și responsabilități mai mari, este extrem de necesară asigurarea unui suport atât de ordin material acestor categorii, cât și unele stimulente de ordin social pentru a-i motiva să rămână în sistem. Este necesară o comunicare permanentă cu aceste categorii, care reprezintă o pondere semnificativă din numărul total de angajați, pentru a le explica foarte clar Planul anticriză al guvernării, rolul lor în implementarea acestui plan și obiectivele viitoarei guvernării pentru a îmbunătăți situația acestora. Într-o perspectivă apropiată, viitoarea guvernare democratică va întreprinde mai multe măsuri în vederea creșterii salariale a acestor categorii.

În rezultatul implementării cu succes a Planului anticriză într-o perioadă de 3-4 ani, ne propunem dublarea tuturor indemnizațiilor sociale și dublarea salariului mediu pe economie.

- **Politici de susținere a pensionarilor.** Situația pensionarilor este una dramatică. Din acest motiv, în perioada de criză este extrem de importantă susținerea acestora prin mai multe măsuri, inclusiv oferirea periodică a unor ajutoare materiale pensionarilor, care sunt cei mai afectați de sărăcie. De asemenea, este necesară creșterea cât mai rapidă a pensiei minime pentru cei mai defavorizați pensionari. Vom asigura majorarea pensiilor cel puțin până la minimul de existență. În paralel cu ameliorarea situației economice în țară trebuie reformat sistemul de pensii. Această reformă va avea drept obiectiv asigurarea sustenabilității financiare a sistemului de pensii. Aceasta se va realiza prin asigurarea condițiilor de detenebrizare treptată a economiei cu creșterea gradului de contribuire la sistemul de pensii, crearea locurilor noi de muncă, consolidarea

sistemului de finanțe publice, inclusiv a sistemului de asigurări sociale. Printre elementele reformei se vor număra: revizuirea și eficientizarea sistemului de calcul a pensiilor, revizuirea mecanismului de indexare anuală a pensiilor în scopul asigurării, cel puțin a minimumului de existență a pensionarilor, egalarea în drepturi a tuturor categoriilor de beneficiari ai sistemului public de pensii etc.

În rezultatul implementării cu succes a Planului anticriză într-o perioadă de 3 ani, ne propunem majorarea pensiei minime până la minimum de existență și pensiei medii până la 70 % din salariul mediu precum și egalarea mărimii pensiilor din agricultură cu celelalte pensii. Totodată, planificăm să anulăm majorarea vârstei și stagiului obligatoriu de pensii, care s-a produs în anul 2017.

- **Luarea măsurilor necesare de combatere activă a unor fenomene sociale de o gravitate fără precedent: sinuciderea copiilor și tinerilor, abandonarea nou-născuților, accidentele rutiere, alcoolismul**, inclusiv prin intermediul comunicării autorităților cu părinții, intervenției asistenților sociali, implicării instituțiilor de învățământ, protecției copiilor, promovarea unor campanii sociale, consiliere psihologică etc.

- **Sporirea măsurilor de securitate în societate** prin combaterea eficientă a criminalității. Este necesară o mobilizare totală a instituțiilor de forță pentru a redresa situația infracțională.

În ceea ce privește sursele de finanțare, necesare implementării Planului anticriză, acestea vor fi recuperate prin mai multe mijloace, și anume: întoarcerea mijloacelor financiare, furate de la 3 bănci și reinvestirea acestora în economia națională (aproximativ 15 mlrd. lei); detenebrizarea economiei (încasări anuale în bugetul public național de minimum 15 mlrd. lei); aplicarea mecanismului confiscării extinse în folosul bugetului de stat a averilor demnitarilor de stat, dobândită ilicit, inclusiv a celor care nu vor putea demonstra sursele legale de procurare; majorarea impozitelor pentru vicii (jocuri de noroc, băuturi alcoolice, produse din tutun) și introducerea unui impozit real pentru oamenii bogați, dar nu pentru clasa de mijloc.

2. Recuperarea miliardului și tragerea la răspundere penală a organizatorilor, executorilor, beneficiarilor, complicilor

Furtul miliardului a reprezentat, de facto, un atac și o diversiune împotriva Republicii Moldova, care a avut ca scop subminarea securității naționale și economice a țării prin devalizarea sistemului bancar autohton de miliarde de lei. Un alt scop a fost îmbogățirea unui grup criminal organizat care conduce până în prezent Republica Moldova.

Aceste acțiuni au fost organizate de un grup criminal, constituit din persoane din domeniul afacerilor care, sub acoperirea instituțiilor de stat, au preluat aproape 70 la sută din sistemul bancar autohton, acaparând băncile sistemice ale Republicii Moldova. Aceste fapte au fost realizate de către cercuri criminale sub acoperirea unor persoane influente de la guvernare. În rezultatul devalizării organizate, sistemul bancar al Republicii Moldova a fost profund afectat, având repercusiuni economice majore asupra țării.

Diversiunea a avut efecte dezastruoase asupra economiei Republicii Moldova, prejudiciind-o cu circa 12 % din Produsul Intern Brut.

Recuperarea acestor sume și tragerea la răspundere a organizatorilor, executorilor, beneficiarilor și complicilor reprezintă o prioritate pentru viitoarea guvernare.

Etapele și acțiunile care trebuie întreprinse de către autoritățile Republicii Moldova la investigarea/anchetarea și recuperarea mijloacelor financiare delapidate este foarte complicată, deoarece o parte din acei care actualmente investighează cazul/cazurile din cadrul Centrului

National Anticorupție, Procuraturii Generale, Băncii Naționale a Moldovei și Serviciului de Informații și Securitate au fost anume persoanele care au protejat realizarea acestor scheme. Pe lângă aceștia, au fost implicați și unii reprezentanți ai Președinției, Consiliului Suprem de Securitate, Parlamentului, Guvernului, sistemului judecătoresc etc.

Printre pașii care trebuie întreprinși de către instituțiile responsabile din Republica Moldova se numără:

Prima etapă este informarea instituțiilor internaționale specializate despre furtul secolului în cele mai mici detalii și implicarea tuturor structurilor internaționale și regionale de profil în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului, crimă organizată, corupție transnațională, la care Republica Moldova are statut de membru sau observator în aceste structuri. Printre acestea se numără:

1. Comitetul restrâns de experți în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării de pe lângă Consiliul Europei (Comitetul Money Val);
2. Organizația Internațională de profil – Grupul Egmont, care prin sistemul sau închis efectuează schimb de informații între membrii săi din peste 127 de state în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului;
3. Grupul de Acțiune Financiară Internațională (FATF), instituție internațională în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, a căror membri sunt țările dezvoltate și toate structurile regionale din lume (de tipul Comitetului Money Val);
4. Grupul Euro-Asiatic de tip FATF;
5. Comitetul CARIN, organizație internațională de profil care urmărește, identifică și aplică sechestru pe sursele provenite din activități ilegale sau spălare de bani, terorism etc;
6. INTERPOL
7. Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF) etc.

A doua etapă constă în informarea și solicitarea serviciilor speciale din lume, cel puțin membri ai Grupului Egmont, de tipul SPCSB al CNA să sistematizeze orice informație legată de Jaful secolului din Republica Moldova și să aplice măsuri de sechestru pe mijloacele companiilor sau persoanelor fizice implicate în această fraudă masivă.

A treia etapă constă în stabilirea unei colaborări cu serviciile de informații ale altor state, în principal SUA, Federația Rusă, Israel, Ucraina etc, ca acestea să ancheteze propriii cetățeni, implicați în furtul miliardului din Moldova (mulți dintre aceștia având mai multe cetățenii), și care sunt implicați în infrațiuni de spălare a banilor, crimă organizată, corupție transfrontalieră, omoruri la comandă, care pot fi documentate doar prin metode specifice serviciilor speciale de tipul SRI, FSB, FBY, Mossad etc.

Este extrem de important ca aceste operațiuni de recuperare să fie realizate de către specialiști și experți înalt calificați, care nu au fost complici la schemele de spălări de bani sau alte crime din sectorul financiar-bancar.

3. Crearea unui mecanism eficient de recuperare și confiscare a activelor

Una din prioritățile noii puteri, care va governa Republica Moldova după alegerile parlamentare anticipate, este instituirea unui mecanism eficient de recuperare și confiscare a activelor dobândite ilegal prin fraudă, preluări criminale, furt etc. În baza recomandărilor propuse de către experții internaționali din cadrul Institutului de Guvernare din Basel, urmează să întreprindem mai multe acțiuni menite să combată acest fenomen.

Prima acțiune la nivel instituțional va fi crearea unei structuri responsabile de recuperare a activelor – Oficiul de Recuperare a Activelor ca o structură autonomă în cadrul Centrului Național Anticorupție. Principalele funcții ale acestei structuri vor fi: colectarea datelor operative și urmărirea bunurilor infracționale, efectuarea investigațiilor financiare, participarea la procedurile de confiscare, coordonarea confiscărilor la nivel național. O funcție de bază va fi analizarea surselor de venit ale persoanelor bănuite de comiterea infracțiunilor, determinarea averilor ilegale și a persoanelor complice la comiterea infracțiunilor.

A doua acțiune este crearea unei structuri responsabile de administrare a bunurilor indisponibilizate în cadrul procesului penal și de valorificare a bunurilor sechestrate în cadrul procesului penal. Este extrem de importantă asigurarea gestionării eficiente a activelor sechestrate. Această structură ar putea fi un departament în cadrul Oficiului sau o autoritate separată.

Imediat după crearea acestor structuri, va avea loc procesul de consolidare a capacităților acesteia, inclusiv prin specializarea personalului Oficiului în domeniile de organizare și desfășurare a investigațiilor financiare, dar și în domeniul gestionării bunurilor sechestrate. Este necesară atragerea unor experți din alte țări, care au experiență pozitivă în procesul de recuperare a activelor pentru a susține instituțiile specializate din Republica Moldova să îndeplinească misiunea de returnare a prejudiciului, comis de infractori.

În ceea ce privește acțiunile la nivel instituțional, acestea vor prevedea ajustarea cadrului legislativ și normativ al Republicii Moldova cu legislația internațională și comunitară în materie de combatere a spălării banilor, luptei cu corupția și altor crime de nivel internațional. Republica Moldova își va ajusta legislația la standardele europene în confiscarea și recuperarea activelor.

Politica penală de confiscare a activelor, care urmează a fi promovată, va lua în considerare experiența statelor Uniunii Europene și anume în baza directivei 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană. Astfel, în calitate de obiecte ale confiscării vor fi nu doar produsele directe obținute din activitatea infracțională, dar și toate beneficiile indirecte rezultate din acestea, inclusiv reinvestirea sau transformarea produselor directe.

O prioritate a politicii penale va consta în gestionarea cât mai eficientă a bunurilor confiscate în scopul valorificării și reintroducerii acestora în circuitul economic.

4. Consolidarea statului de drept. [Reforma Justiției](#), Procuraturii și a altor instituții

Partidul consideră, că în condițiile în care instituțiile statului sunt capturate de grupările oligarhice, lupta pentru un stat cu adevărat de drept în Republica Moldova devine scopul central al forțelor cu adevărat democratice și patriotice. Întoarcerea Moldovei pe făgașul unei dezvoltări europene și civilizate este de neconceput fără respectarea necondiționată a principiului supremației legii și separării puterilor în stat.

Partidul va depune eforturi susținute pentru a construi în Republica Moldova un stat de drept durabil, bazat pe următoarele principii și valori:

- Supremația legii;
- Crearea unei societăți civile deschise, libere, democratice, bazate pe lege, pe responsabilitate civică, pe elementul de autoorganizare a cetățenilor, unde individul devine implicit elementul central al statului de drept;
- Aplicarea strictă a principiului separării puterilor, în conformitate cu care funcționează cele trei ramuri ale puterii în stat - legislativă, executivă și judecătorească;
- Delimitarea clară a competențelor între cele trei verigi ale puterii în stat, a modului de formare ale acestora, independența lor și controlul din partea societății constituie atât condiția necesară

pentru edificarea unui stat modern, cat și pentru funcționarea eficientă a sistemului judiciar din Republica Moldova;

- Respectarea necondiționată a principiului egalității tuturor cetățenilor în fața legii;
  - Protecția garantată a drepturilor, libertăților, onoarei și demnității cetățenilor nu este posibilă fără aplicarea strictă a acestui principiu;
- Responsabilitatea reciprocă a statului și cetățeanului - nu numai cetățenii sunt responsabili în fața statului, ci și statul poartă responsabilitate față de cetățenii săi;
- Moralitatea în administrarea statului trebuie sa devină un concept de amploare națională, din motiv că serviciul de stat este un indicator al calității statului însuși. Statul trebuie să promoveze politica de consolidare a bazelor eticii și moralității, în special în rândul funcționarilor publici.

Partidul formulează atât obiectivele principale, cât și direcțiile prioritare pentru îmbunătățirea reglementării juridice a raporturilor sociale, reformarea și modernizarea organelor de ocrotire a dreptului. Drept elemente-cheie ale edificării unui stat de drept și democratic urmează a fi finalizarea procesului de reformare a MAI, SIS, CNA, CNI, a procuraturii și sistemului judecătoresc. În acest sens, o importanță deosebită o are perfecționarea în continuare a sistemului judecătoresc și al procuraturii.

Experiența Republicii Moldova demonstrează că este imposibilă reformarea din interior a sistemului de justiție de către organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor alese prin fraudă, pe principii politice și clientelare. Din acest motiv, doar o nouă majoritate parlamentară în rezultatul alegerilor parlamentare anticipate, eliberată din captivitatea sistemului oligarhic, ar permite inițierea unor ample reforme a justiției.

Prima inițiativă legislativă a partidului va fi înaintarea unui pachet de reforme pentru reformarea instituțiilor statului, inclusiv reformarea justiției.

Primul element al acestei reforme este crearea cadrului legal pentru demiterea tuturor judecătorilor care au contribuit la obținerea statutului de cea mai coruptă justiție și tragerea acestora la răspundere penală, inclusiv cu utilizarea mecanismelor de confiscare extinsă după modelul mai multor țări europene. Acest lucru va fi posibil doar prin reformarea Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), inclusiv prin schimbarea componenței acestui Consiliu.

Al doilea element al acestei reforme va fi atragerea unui anumit număr de judecători străini pentru o perioadă de 2-4 ani din cadrul unor instituții internaționale de drept, care vor asigura înfăptuirea justiției asupra celor mai grave infracțiuni comise în sectorul bancar, inclusiv infracțiuni de preluare a proprietăților prin atacuri de tip raider.

Al treilea element va fi reatestarea judecătorilor în funcție, prin menținerea și promovarea celor care își fac onest meseria și excluderea din sistem a celor care au comis crime și au încălcat legislația. Această reatestare va fi realizată de către o nouă componență a CSM cu invitarea celor mai prestigioase și credibile instituții internaționale cu stricta respectare a standardelor internaționale în materie de justiție. Este extrem de importantă crearea unor instituții și mecanisme pentru o triere transparentă, pe criterii de integritate și profesionalism a judecătorilor. Utilizarea unor echipamente și tehnologii moderne vor constitui o garanție suplimentară în acest proces.

Al patrulea element este crearea unui sistem corect și eficient de pregătire a judecătorilor prin schimbarea sistemului actual profund viciat.

Un alt aspect este asigurarea garanțiilor și protecției judecătorilor pentru ca aceștia să-și desfășoare atribuțiile în mod corect.

Toate aceste acțiuni vor trebui întreprinse în paralel cu inițierea anchetelor penale împotriva judecătorilor care au devalizat prin hotărâri ilegale bugetele și proprietățile de stat și cele private, care au spălat zecile de miliarde de dolari ale mafiei internaționale, care au determinat prin execuțiile lor criminale condamnările statului nostru de către CEDO, dar și procurorilor care au acoperit sau au participat plenar la aceste crime. Este de datoria statului să asigure cetățeanului revizuirea tuturor deciziilor judecătorești pronunțate în urma abuzurilor judecătorilor și procurorilor cu încălcarea dreptului la un proces echitabil.

În ceea ce privește reforma Procuraturii, vom insista asupra modificării legislației și vom face presiuni asupra clasei politice, astfel încât să fie asigurată o independență reală a acestei instituții, în primul rând prin numirea în funcția de Procuror General a unei persoane profesioniste și integre, de talie europeană. Doar un Procuror General cu adevărat european, competent și credibil va putea pune bazele unei reforme de sistem a Procuraturii Generale.

A doua etapă va fi asigurarea unei independențe procesuale reale a procurorilor, dar și stabilirea de criterii și proceduri clare, transparente de selecție, numire și promovare a procurorilor. Vor fi înăsprite sancțiunile pentru imixtiunea politicului, dar și a altor categorii în activitatea Procuraturii.

A treia etapă va fi eficientizarea activității procuraturii prin consolidarea capacităților instituționale ale instituției, clarificarea funcțiilor procuraturii, specializarea procurorilor, instruirea suplimentară a acestora, responsabilizarea. Este extrem de importantă consolidarea Consiliului Superior al Procurorilor prin numirea în această structură a oamenilor onești, competenți și neimplicați în scheme de corupție.

A patra etapă este asigurarea garanțiilor profesionale și materiale pentru procurori.

În viziunea Partidului, reforma procuraturii ca instituție de stat trebuie să fie efectuată în baza unui concept care ar pleca de la rolul acestei instituții de stat în cadrul unui stat democratic și de drept. Funcția-cheie a Procuraturii în contextul reformelor democratice în calitate de instrument al statului constă în supravegherea respectării legislației în vigoare de către toți membrii comunității, a principiului egalității cetățenilor în fața legii.

Procuratura trebuie să dispună de mai multe instrumente pentru a proteja cetățenii de eventualele abuzuri din partea organelor de drept, funcționarilor publici, în special în contextul corectitudinii aplicării legii. Importante vor rămâne funcțiile procuraturii în astfel de domenii ca lupta cu criminalitatea, urmărirea penală, asigurarea apărării intereselor publice în cadrul procedurilor civile, de arbitraj, administrative și constituționale, participarea la prevenirea încălcărilor legilor. Procuratura trebuie să contribuie la procesul de aducere a legislației în vigoare în concordanță cu nevoile obiective ale statului și societății.

Este necesară o conlucrare eficientă a Procuraturii cu Ministerul Afacerilor Interne, alte organe de ocrotire a dreptului, în crearea unor structuri interdepartamentale puternice și influente, care vor acționa eficient în investigarea fiecărei infracțiuni.

Urgentarea măsurilor de ajustare a statutului Procuraturii la principiile unui stat de drept, va ajuta societatea moldovenească să finalizeze etapa tranziției spre o societate modernă și democratică.

Referitor la activitatea Serviciului de Informații și Securitate și a Ministerului Afacerilor Interne, aceste instituții vor fi depolitizate și eliberate de orice influență a grupurilor criminale. Vor avea loc acțiuni de evaluare instituțională a activității acestor structuri, cu scopul de a consolida capacitățile de funcționare a acestora. Va avea loc promovarea celor mai competenți specialiști în cadrul acestor structuri care vor eficientiza activitatea instituțiilor respective.

În ceea ce privește reformarea instituțiilor de reglementare și control, acțiunile care urmează a fi întreprinse consună cu cerințele formulate în Rezoluția celei de a II-a ediții a Forumului Civic, publicat în data de 29 ianuarie 2016.

Astfel, în ceea ce privește Comisia Națională de Integritate este necesară schimbarea componenței acestei instituții, asigurarea unei independențe reale și asigurarea unui cadru legal adecvat funcționării instituției. Reforma CNI are drept scop crearea unei instituții de prevenire a corupției și de control.

Comisia Electorală Centrală trebuie să devină o instituție cheie în sistemul democratic. Va fi investigată toată activitatea CEC-ului în ultimii ani în vederea aflării adevărului despre bănuielile care există în societate referitor la fraudă electorală. Activitatea CEC-ului trebuie să fie atât de transparentă, depolitizată și corectă, încât să nu existe o minimă suspiciune cu privire la procesul electoral. Va fi asigurată ordinea și transparența între Registrul Populației și listele CEC.

Celelalte instituții de reglementare și control, cum ar fi Consiliul Coordonator al Audiovizualului, Consiliul Concurenței, Agenția Națională de Reglementare în Energetică, Comisia Națională a Pieței Financiare – vor fi reorganizate, persoanele competente și necorupte își vor continua activitatea, iar cei responsabili de fraudă electorală și abuzuri vor fi trași la răspundere.

5. Lupta anticorupție

Lupta anticorupție va avea un rol esențial în asanarea morală a societății în următorii ani. Politica îndreptată împotriva corupției va avea ca obiectiv protejarea sistemului social și economic de intervenția criminală a unor politicieni, judecători, procurori și alți funcționari, acțiunile criminale ale cărora periclitează societatea noastră. Subscriem categoric la teza, că fenomenul corupției reprezintă cea mai mare amenințare la adresa securității statului.

În vederea creării unui sistem eficient de luptă împotriva corupției, garantarea independenței instituțiilor anticorupție și a sistemului de justiție sunt condiții obligatorii.

În ceea ce privește reforma Centrului Național Anticorupție vom insista asupra modificării legislației.

Este necesară asigurarea unei independențe reale a CNA față de influența factorului politic și altor influențe externe. Prima acțiune va fi revocarea de către Parlament a conducerii CNA și numirea alteia, în baza unui concurs transparent, cu o comisie formată din persoane independente de factorul politic.

A doua categorie de acțiuni va consta într-o „curățare” a sistemului de persoane corupte, care sunt complici la activitățile de corupție, dar și promovarea persoanelor competente și oneste din cadrul instituției. Acest lucru va avea loc printr-un amplu proces de retestare și reangajare a personalului.

A treia categorie de acțiuni va consta în asigurarea independenței prin selectarea unui personal competent în baza profesionalismului și nu a apartenenței politice. Profesionalizarea personalului este o condiție obligatorie.

A patra categorie de acțiuni va consta în asigurarea stabilității în funcție și oferirea unor garanții profesionale (salarii decente și mecanisme transparente de avansare în carieră).

A cincea categorie de acțiuni va consta în asigurarea unui cadru legal și mecanisme pentru a desfășura activitatea, inclusiv personal suficient, dotarea tehnico-materială corespunzătoare, resurse financiare pentru atragerea unor experți de nivel înalt.

De asemenea, vom combate fenomenul de oferire a mitei și tragerea la răspundere, inclusiv a celor care propun mită.

Un element important al luptei anticorupție este politica de prevenire a faptelor de corupție, dar și atragerea cetățenilor în lupta împotriva acestui flagel. De asemenea, comunicarea și cooperarea cu societatea civilă va fi o abordare constantă a instituțiilor responsabile de lupta anticorupție.

Printre cele mai importante dosare, în care instituțiile anticorupție vor face lumină și vor desfășura anchete se numără: furtul miliardului, concesionarea Aeroportului Internațional Chișinău, spălarea miliardelor prin sistemul bancar al Republicii Moldova, acte de corupție săvârșite de elita politică a țării, licitații frauduloase organizate la nivelul administrației publice centrale și locale; prejudicierea statului prin organizarea unor scheme criminale etc.

6. Descentralizarea țării

Centralizarea excesivă a tuturor domeniilor vieții politice, economice și sociale, care a avut loc pe parcursul ultimilor decenii a îndepărtat considerabil guvernarea de cetățeni și constituie una din cauzele principale a majorității problemelor grave și de sistem cu care se confruntă în prezent Republica Moldova. Politizarea profundă a societății, ineficiența administrației publice, lipsa încrederii în justiție și alte instituții ale statului, corupția atotcuprinzătoare, monopolul economic, influența și controlul din parte diverselor grupuri oligarhice asupra instituțiilor statului și majorității domeniilor vieții sociale din Republica Moldova sunt consecințele directe ale unui sistem politic și administrativ extrem de centralizat și bazat în exclusivitate pe verticala puterii. Concentrarea masivă a puterii (politice, administrative, economice) și a tuturor resurselor statului în mâinile unor grupuri înguste de interese/persoane, precum și lipsa unor mecanisme de contrabalansare și distribuire a puterii între diferite nivele de administrație publică, afectează grav funcționalitatea tuturor instituțiilor statului și constituie unul din principalele impedimente în calea reformelor, dezvoltării și europenizării Republicii Moldova. De aceea, fără demolarea verticalei puterii, fără o administrație locală depolitizată, puternică, descătușată și înzestrată cu instrumente și resurse corespunzătoare - fără o descentralizare reală politică, economică și administrativă, Republica Moldova NU are nici o șansă de a implementa efectiv reforme, de a se moderniza și dezvolta în conformitate cu standardele țărilor civilizate și dezvoltate.

Prin urmare se propun următoarele direcții și acțiuni strategice:

1. Descentralizarea în toată complexitatea și formele sale existente (politică, administrativă, economică) va fi recunoscută în calitate de condiție, principiu și instrument principal, complex, cuprinzător și intersectorial primordial care poate asigura cu adevărat reformarea și modernizare întregului sistem politic, administrativ, economic și social din Republica Moldova. În acest sens, descentralizarea va fi corelată cu toate documentele strategice și de politici existente, precum și reflectată în toate cele care urmează a fi adoptate.

2. Reforma profundă a administrației publice în conformitate cu principiile descentralizării și autonomiei locale și edificarea unui sistem modern de administrație publică centrală și locală, bazat pe particularitățile și realitățile istorice, politice, economice, sociale, culturale etc., vor fi incluse în prioritățile principale ale Programului de Guvernare.

3. Descentralizarea politică va asigura eliminarea politizării în cadrul sistemului de administrație publică (centrală și locală), apropierea clasei politice de cetățeni și nevoile reale ale lor, garantat dreptul comunităților locale de a alege în organele administrației publice locale persoane și grupuri de persoane independente și neafiliate partidelor, prin implementarea conceptului partidelor/grupurilor locale. Va fi revizuit sistemul actual de repartizare a fondurilor publice destinate pentru finanțarea proiectelor investiționale prin stabilirea unor reguli clare, creșterea transparenței și implicare în organele de supraveghere a tuturor fondurilor respective a reprezentanților APL și societății civile, pe criterii de paritate. În special ne referim la următoarele fonduri:

- Fondul rutier
- Fondul ecologic
- Fondul de eficiență energetică
- Fondul de dezvoltare regională

4. Descentralizarea administrativă va asigura autonomia organizațională, financiară și patrimonială a autorităților locale. Va fi realizată delimitarea clară a competențelor între diferite nivele de administrație în baza principiului subsidiarității, inclusiv va fi asigurat transferul efectiv de competențe și resurse corespunzătoare către autoritățile locale în conformitate cu litera și spiritul prevederilor Constituției și Cartei Europene a Autonomiei Locale.

5. Descentralizarea economică și financiară locală va fi asigurată prin:

- introducerea componentei investiționale în bugetele locale și includerea în categoria veniturilor bugetelor locale a impozitului pe venitul întreprinderilor și a altor venituri similare;
- stimularea concurenței între APL în domeniul atragerii investițiilor/dezvoltării economice și asigurarea dreptului lor de a elabora și implementa politici economice locale prin liberalizarea sistemului taxelor/impozitelor locale, eliminarea plafoanelor la taxe și impozite, acordarea dreptului exclusiv pentru APL de a stabili rata impozitelor și taxelor locale, precum și de a acorda facilități/scutiri.
- sprijinirea prin programe speciale a procesului de înregistrare și evaluare masivă a bunurilor imobile în localitățile rurale și reevaluării în localitățile urbane;
- punerea în aplicare a unei surse de venit propriu pentru acoperirea cheltuielilor legate de reparația și întreținerea drumurilor urbane și rurale;
- introducerea sistemului/mecanismului de colectare/virare a impozitului pe venitul persoanelor fizice la locul de domiciliu (reședință);
- acordarea dreptului APL de a autentifica diverse tranzacții în domeniul imobiliar și funciar, inclusiv de a stabili și colecta taxe ce vizează înregistrarea și evaluarea bunurilor imobile.
- compensarea veniturilor ratate de către bugetele locale în urma acordării prin deciziile autorităților centrale a unor scutiri de la plata impozitelor/taxelor și altor plăți exclusiv locale.

6. Descentralizarea și autonomia patrimonială va fi asigurată prin:

- delimitarea clară a proprietății statului de proprietatea unităților administrativ-teritoriale;
- asigurarea prin lege a competenței integrale, depline și exclusive a autorităților locale în gestionarea bunurilor proprietate a unităților administrativ-teritoriale.
- transferarea în proprietatea unităților administrativ-teritoriale din proprietatea statului a tuturor bunurilor de interes local de pe teritoriul respectiv, inclusiv a obiectivelor acvatice și resurselor naturale.
- asigurarea accesului liber și gratuit al APL la toate bazele de date, sisteme informaționale, registre etc. din domeniul înregistrării bunurilor imobile, infrastructurii tehnico-edilitare, evidenței persoanelor etc., în scopul asigurării unei planificări locale eficiente;
- sprijinirea APL prin programe speciale și/sau confinare a procesului de înregistrare și evaluare a bunurilor imobile, precum și în elaborarea planurilor/schițelor urbanistice în vederea asigurării condițiilor minimale necesare pentru atragerea investițiilor, dezvoltarea localităților și creșterea bazei locale de venituri.

7. Creșterea accesului, calității și numărului serviciilor publice prestate comunităților locale prin descentralizarea majorității serviciilor importante pentru cetățeni și implementarea efectivă a conceptului guvernării electronice la nivelul local. Documentarea și evidența populației, înregistrarea și evidența bunurilor imobile, autentificarea notarială, asistența socială, planificarea teritorială și alte servicii vitale sunt domeniile care urmează a fi apropiate/descentralizate către comunitățile locale.

8. Implicarea reală și efectivă a autorităților publice locale în procesul decizional și de monitorizare național în domeniul descentralizării și reformei administrative, precum și în toate domeniile ce vizează autoritățile publice locale și interesele lor. Edificarea și implementarea unui mecanism efectiv de dialog instituționalizat și real, între Guvern și autoritățile publice locale prin intermediul structurilor sale asociative. Revizuirea rolului și a modului de funcționare a Comisiei Paritare pentru Descentralizare și crearea unor structuri similare la nivel de parlament și alte autorități centrale. Acordarea dreptului APL și asociațiilor sale reprezentative a dreptului la inițiativă legislativă.

9. Elaborarea și punerea în aplicare a unui cadru instituțional cuprinzător și efectiv, care să corespundă amplitudinii și complexității intersectoriale deosebite a procesului de descentralizare și

reforme administrative. În acest sens, la nivel de Guvern va fi stabilită o autoritate centrală responsabilă pentru domeniul dat cu acordare conducătorului instituției respective a funcției de viceprim-ministru. Iar la nivel de parlament va fi creată Comisia Specială pentru Reforma Administrației Publice, Descentralizare și Consolidarea Autonomiei Locale cu includerea reprezentanților din toate comisiile parlamentare de profil.

7. Libertatea presei

Una dintre reformele primordiale ale Platformei “Demnitate și Adevăr” ține de aducerea la normalitate a sistemului mediatic al țării, aflat la ora actuală aproape într-o totală captivitate, cu doar câteva insulițe de libertate și independență. Printre cele mai stringente probleme cu care se confruntă media moldovenească în condițiile statului capturat se numără:

- **Controlul politic asupra instituțiilor de presă, inclusiv asupra Consiliului Coordonator al Audiovizualului;**
- **Concentrarea excesivă, de monopol a mass-media în mâinile oligarhiei;**
- **Concurența neloială;**
- **Hărțuirea și închiderea cu orice preț a mass-media incomodă;**
- **Limitarea accesului jurnaliștilor la informații cu caracter public;**
- **Monopolizarea publicității în proporție de 85 la sută;**
- **Monopolizarea frecvențelor de către posturile unei singure persoane;**
- **Propaganda excesivă și numărul excesiv de mare de canale din FR;**
- **Lipsa produsului autohton, incapacitatea TV de a se dezvolta în condiții de captivitate;**
- **Pirateria;**
- **Tergiversarea conștientă a digitalizării;**
- **Propaganda, manipularea și linsajul mediatic al opoziției de către canalele puterii;**
- **Partajarea politică a postului public de televiziune Moldova 1.**

Expertiza cadrului legal actual denotă faptul, că presa scrisă beneficiază de o Lege vetustă, adoptată în 1994, iar instituțiile audiovizuale sunt guvernate de un Cod adoptat în 2006, cu norme învechite și contradictorii.

În acest sens ne propunem adoptarea în regim prioritar a legilor în chestiune pentru a ajusta legislația națională mass-media la noile realități. De asemenea, ne propunem demonopolizarea mass-media care a atins cote alarmante.

“Platforma Demnitate și Adevăr” tratează și va trata presa ca pe o instituție socială fundamentală, menită să contribuie esențial la democratizarea țării. În acest sens, PPPDA va ține cont de recomandările societății civile de specialitate care prevăd:

- Să se întreprindă măsuri eficiente în vederea consolidării independenței mass-media și a profesionalismului jurnaliștilor, în conformitate cu cerințele prevăzute în Acordul de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană;
- Să se renunțe la relele practici de a folosi presa în interese înguste, de partid sau personale, de a se implica în politicile editoriale ale instituțiilor media pe care le finanțează în calitate de patroni;
- Să se întreprindă toate măsurile pentru adoptarea în procedură de urgență a unui nou Cod al audiovizualului, care ar aduce o viziune modernă în audiovizual, în corespundere cu standardele internaționale privind mass-media;
- Instituțiile statului să asigure accesul liber al jurnaliștilor la informație – o condiție sine-qua-non pentru construirea unui stat democratic.

Clasamentele internaționale plasează Republica Moldova printre statele cu presă “parțial liberă”. Derapajul a atins cote alarmante mai ales în ultimii ani, când țara noastră a ajuns pe locul 118 în lume la capitolul libertatea presei.

În aceste condiții, PPPDA își asumă drept obiectiv strategic, prin implementarea unei reforme profunde, aducerea mass-media din Republica Moldova la cele mai înalte standarde europene și internaționale pentru a putea fi catalogată drept presă liberă și independentă.

VII. GUVERNARE EFICIENTĂ

Un stat modern se poate dezvolta în mod eficient doar atunci când societatea este formată din cetățeni liberi și responsabili față de familie, societate și stat, ale căror drepturi sunt garantate de stat și apărate de sistemul organelor de drept. În ciuda unor progrese în reformele democratice, libertatea personală a cetățenilor nu a fost niciodată realizată pe deplin în Moldova, în pofida prevederilor Constituției și legislației naționale.

Statul poate deveni puternic doar bazându-se pe puterea, forța poporului, pornind de la principiul separării puterilor în stat și al funcționării eficiente a administrației de stat în condițiile integrității teritoriale a țării. Asta înseamnă în primul rând alegeri libere și corecte, control parlamentar asupra structurilor executive ale puterii, crearea statului de drept și a nucleului

acestui – justiția independentă, asigurarea stabilității politice și sociale, o administrație publică locală eficientă și un sistem modern și eficient de ocrotire a legii, de asigurare a securității naționale.

Noi considerăm, că instituțiile puterii de stat se vor bucura de autoritate în societate doar în cazul în care vor fi eficiente, vor promova interesele naționale și vor avea grijă de cetățeni, vor renunța la practica distructivă de scindare a societății după tot felul de criterii politice, deseori arbitrare, vor evita să tensioneze situația de dragul unor interese de moment ale formațiunilor politice aflate la guvernare. Doar o putere responsabilă este capabilă să unească membrii comunității în jurul unei cauze comune, unei idei naționale, care va permite tuturor cetățenilor țării să se simtă în Moldova ca în propria casă.

Consolidarea democrației în Republica Moldova poate fi asigurată doar în condițiile supremației legii și ale construirii unui stat de drept autentic, care va asigura ordinea și stabilitatea în societate. În virtutea funcției de administrare a treburilor comunității, instituțiile statului pot fi eficiente doar în condițiile respectării necondiționate a principiului egalității tuturor cetățenilor în fața legii. Eficacitatea statului va fi asigurată și de controlul democratic exercitat de societatea civilă, în condițiile aplicării principiilor supremației legii și ale separării puterilor în stat.

Statul va deveni puternic și eficient doar bazându-se pe unitatea cetățenilor, în cooperare cu societatea civilă și în parteneriat cu sectorul privat. Cetățenii apreciază eficiența administrației publice plecând de la rezultate concrete în asigurarea bunăstării populației, și nu în funcție de promisiunile electorale și retorica populistă a partidelor care acced la putere. Indiferent de orientarea politică și de principiile doctrinare, scopul fundamental al guvernării în Moldova este de a crea mecanisme politice, economice și juridice pentru satisfacerea intereselor de bază ale cetățenilor, ale societății în ansamblu în cadrul unui stat modern și democratic.

O guvernare eficientă necesită respectarea strictă a Constituției statului, precum și a anumitor principii:

- a. dezvoltarea unui sistem politic democratic;
- b. o competiție politică sănătoasă între partide și mișcările politico-sociale;
- c. un nivel superior de cultură politică, cu participarea proactivă a cetățenilor la viața social-politică și la actul de guvernare;
- d. alegeri la toate nivelurile în condițiile unui proces electoral corect și transparent;
- e. separația reală a celor trei puteri: legislativă, executivă și judecătorească;
- f. îmbinarea unei largi autoguvernări locale cu un sistem eficient și bine clădit al puterii în stat "de la Primărie și până la Președinte";
- g. o participare activă și angajată a societății civile în rezolvarea problemelor ce țin de dezvoltarea țării.

Partidul insistă asupra reformării serviciului public ca element-cheie în crearea unui stat puternic, bazat pe trei principii: responsabilitate, profesionalism și eficiență. Realizarea acestui obiectiv fiind posibilă prin stabilirea unor stimulente eficiente în selectarea și atragerea cetățenilor demni și capabili în activitatea serviciului public.

Rotația la putere și transferul acesteia de la o forță politică la alta ca urmare a unor alegeri corecte este una dintre garanțiile principale ale stabilității sociale și politice, ale dezvoltării economice și asigurării unui ritm susținut al reformelor inițiate.

Una din prioritățile viitoarei guvernări este modernizarea instituțiilor statului, în special a administrației publice centrale. Doar o administrație publică eficientă și responsabilă va permite buna funcționare a mecanismelor statale. În ultimii ani administrația publică a fost profund devalorizată. Funcționarii publici au fost tratați printr-o lipsă de respect din partea autorităților. Politizarea excesivă, sistemele incorecte de promovare în carieră, salariile mici, fluctuația cadrelor din cauza lipsei stimulării funcționarilor, lipsa unor reguli clare, corupția, care a înflorit în acești ani, i-a demotivat profund pe oamenii de stat cu adevărat responsabili. Aceste fenomene au slăbit simțitor calitatea instituțiilor noastre publice.

În procesul de reformare a instituțiilor nu vom avea abordări superficiale, cum ar fi reducerea drastică a numărului de ministere și altor autorități, schimbarea funcțiilor acestora de la o zi la alta. Orice reformă va porni de la o analiză funcțională solidă, care va arăta adevărata realitate dintre instituții și sector.

Republica Moldova are nevoie de o administrație publică puternică, obiectiv care se va realiza prin următoarele acțiuni:

- *Profesionalizarea corpului de funcționari publici.* Acest lucru se va realiza prin menținerea celor mai buni funcționari, eliberarea din funcție a funcționarilor corupți și incompetenți. Este necesar desfășurarea unui proces riguros de recrutare;
- *Crearea unui sistem de formare profesională continuă* a funcționarilor cu scopul de a crește nivelul de pregătire al acestora;
- *Crearea unui sistem de motivare* în bază de meritocrație a funcționarilor prin creșterea treptată a salariilor în funcțiile publice. De asemenea, este necesară remunerarea acestora, inclusiv în bază de performanță;
- La nivel de organizare a administrației publice este necesară simplificarea procedurilor pentru serviciile acordate cetățenilor. Este extrem de importantă asigurarea unei stabilități în funcție a corpului de funcționari și eliminarea factorului politic din administrație.

Guvernarea electronică. Crearea și promovarea conceptului de „Națiune digitală”

Utilizarea tehnologiilor informaționale în viața de zi cu zi pentru țara noastră nu este un lux, ci o absolută necesitate. Țările, care și-au trasat ca prioritate dezvoltarea societății informaționale, inclusiv țările mici (Estonia, Singapore, Filipine, Taiwan, Coreea de Sud etc.), au înregistrat și un progres economic spectaculos, iar în consecință ridicarea nivelului de trai de câteva ori pe parcursul a câtorva decenii.

Necesitatea utilizării TIC în toate domeniile de activitate a cetățenilor derivă inclusiv din câteva probleme sociale grave specifice RM: a) corupția uzuală în interacțiunea cetățean-stat, b) exodul masiv al cetățenilor peste hotare și c) lipsa de transparență din partea guvernării.

Soluția acestei probleme este ca accesarea tuturor serviciilor publice, inclusiv obținerea diferitelor acte permissive să fie posibilă de la distanță prin Internet, ceea ce va oferi șanse egale fiecărui cetățean, inclusiv celor plecați temporar peste hotare. Pentru ca cetățenii să poată utiliza tehnologiile, este necesară o campanie amplă de educare a populației în baza exemplului țărilor

baltice, inclusiv prin instituțiile de învățământ la toate nivelele, dar și cu implicarea sectorului privat și a voluntarilor.

Printre principalele măsuri care trebuie întreprinse se numără:

- Organizarea unei campanii de instruire gratuită în utilizarea TIC pentru orice doritor, în special pentru populația activă neangajată în câmpul muncii;
- Susținerea Guvernului în reformarea și digitalizarea tuturor serviciilor publice orientate spre cetățean. Promovarea principiului ghișeului unic virtual pentru serviciile publice;
- Dotarea fiecărui cetățean cu mijloace foarte accesibile de semnătură electronică (exemplul Estoniei);
- Dotarea fiecărui cetățean cu portmoneu electronic pe care se vor efectua toate plățile statului către cetățeni evitând intermediari și din care vor fi posibile achitări pentru orice serviciu;
- Ajustarea programului de studii pentru disciplina educație civică în instituțiile de învățământ gimnazial, liceal și superior în vederea includerii abilităților de consum, a tehnologiilor moderne în general și a serviciilor electronice în particular.

Partidul consideră corupția, birocrăția și penetrarea structurilor oligarhice în organizațiile politice și instituțiile publice drept unul dintre cele mai mari pericole, care subminează statul din interior și provoacă daune considerabile întregii societăți, lezând drepturile fiecărui cetățean și afectând grav interesele și perspectiva de dezvoltare a antreprenorilor.

VIII. VIZIUNEA STRATEGICĂ ASUPRA DEZVOLTĂRII ECONOMICE A REPUBLICII MOLDOVA

Problemele economice cu care se confruntă Moldova trebuie să fie rezolvate în baza unei abordări holistice și sistemice. E timpul să ne concentrăm eforturile în domeniul economiei reale, să creăm premise optime pentru dezvoltarea sectoarelor de producție ale economiei naționale, în primul rând în domeniul industriei și agriculturii. Ca prim pas se reliefează eliminarea distorsiunilor create de acțiunile grupărilor oligarhice și restabilirea mediului normal pentru activitatea agenților economici. Acțiuni, ce vor solicita eforturi susținute, curaj și consecvență, elaborarea unei strategii bine chibzuite, precum și creativitate în relansarea reformelor economice.

Partidul consideră că în noile condiții, reformarea economiei ar trebui realizată rapid și cu costuri sociale minime, evitând aprofundarea stratificării sociale după criteriul nivelului de trai și reducând la minimum impactul negativ al stihiei pieței libere. Procesul de modernizare va ține cont de experiența acumulată și formele de management tradiționale.

Modernizarea trebuie să conducă la o creștere semnificativă a competitivității economiei moldovenești. Acest obiectiv poate fi atins în cazul în care modernizarea economică nu se va limita doar la preluarea mecanică a modelelor de dezvoltare impuse din exterior. Modernizarea trebuie să contribuie la organizarea în Republica Moldova a unui astfel de sistem de producție, distribuție, consum de bunuri și servicii, care ar combina în mod organic potențialul creativ al pieței și rolul flexibil de reglementare al statului.

Pentru dezvoltarea economică rapidă și dinamică a țării este important să se asigure stabilitatea politică și socială, să fie create condiții atractive pentru investitorii străini, în primul rând prin eliminarea corupției, a traficului de influență și prin asigurarea supremației legii. În același timp, politica economică a statului trebuie să creeze condiții optime pentru dezvoltarea rapidă a industriei, agriculturii și serviciilor, să încurajeze producția de produse ecologic pure.

Partidul este convins, că perfecționarea și consolidarea cadrului legal în domeniul activităților de afaceri, un dialog permanent și constructiv între Guvern și sectorul privat al economiei, un sistem de garanții solide, în primul rând de ordin juridic, pentru libertatea activității de antreprenariat, sprijinirea dezvoltării eficiente a businessului, vor pune în funcțiune mecanismul economic al statului. Nu mai puțin importantă este crearea unui mediu propice pentru o concurență eficientă, sporirea nivelului de responsabilitate socială al antreprenorilor în ansamblu, pârgii care, urmând să scoată economia națională din impas, vor crea în ansamblu condiții pentru relansarea economiei naționale.

Doar ameliorarea standardelor de viață ale populației este capabilă să creeze premise pentru formarea unui mediu social normal, stabil și previzibil, nucleul central al căruia va deveni clasa de mijloc, actualmente neglijată de guvernarea cleptocrată. Anume acești oameni, care doresc să trăiască în condiții de stabilitate, care își bazează existența pe propriile eforturi, pe inițiativă, pe aptitudinile lor profesionale, abilitățile lor antreprenoriale și manageriale, sunt capabili să contribuie la armonizarea relațiilor sociale și, astfel, la o adevărată stabilitate în țară. Sarcina Guvernului constă în crearea condițiilor optime pentru accelerarea proceselor de consolidare economică a clasei de mijloc.

Suntem adepții unei economii de piață, care presupune și un rol proactiv al statului în economie și pe segmentul finanțelor publice, care are o importanță esențială pentru promovarea unei politici bugetar-fiscale eficiente, pentru asigurarea păcii și armoniei sociale, integrității și suveranității Republicii Moldova.

Scopul nostru este: un om liber, care nicidecum nu va deveni sclav, inclusiv sclav al banilor. Noi pledăm pentru o politică protecționistă a statului în domeniul creării condițiilor optime pentru activitatea producătorilor autohtoni, în special în perioada formării mecanismelor de piață eficiente, în primul rând pentru a asigura economiei naționale competitivitate pe piața externă.

În lipsa unui stat de drept, a unei justiții independente, în lipsa unor condamnări și recuperări a resurselor jefuite în acești ani, orice discuție despre paradigma dezvoltării economice a Republicii Moldova este un nonsens.

Doar în urma eliminării acestor constrângeri sistemice descrise în „Planul anticriză” vom putea la modul serios să discutăm despre direcția de dezvoltare economică a Republicii Moldova. Atâta timp cât sistemul economic va fi afectat de fenomenele enumerate, orice politici și priorități nu vor avea nici un impact scontat.

Viziunea strategică asupra dezvoltării economiei Republicii Moldova trebuie să poarte un caracter sistemic, pornind de la necesitatea eliminării stringente a unor disfuncționalități sistemice de bază ale sistemului nostru economic, care nu permit dezvoltarea țării noastre.

În ceea ce privește paradigma de dezvoltare economică a Republicii Moldova, este nevoie de o schimbare profundă a modelului de dezvoltare a țării. Este necesară trecerea de la un sistem economic bazat pe consum și pe remitențe la un sistem bazat pe dezvoltarea industriilor

competitive, precum și pe atragerea de investiții ale capitalului național și străin. Deși această viziune este reflectată și în Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020” aprobată în 2012, toate guvernările de până acum au perpetuat modelul vechi bazat pe consum și au parazitat pe remitențe.

Pornind de la această viziune, luând în calcul experiența țărilor baltice, a Georgiei și a României considerăm, că modelul bazat pe dezvoltarea propriilor industrii competitive orientate spre export, dar și atragerea investițiilor este cel mai potrivit pentru Republica Moldova. Trebuie identificate nișele în care suntem capabili să generăm produse/servicii cu valoare adăugată înaltă.

Obiectivul final al acestei viziuni este crearea unei economii competitive, cu un nivel înalt de tehnologii, cu locuri de muncă bine plătite și un capital uman performant. Pentru a transforma acest model în viață este necesară orientarea politicilor și resurselor către următoarele priorități:

Investiții în infrastructură:

Republica Moldova se confruntă cu o degradare continuă a infrastructurii. Această degradare a cuprins mai multe sfere: rețeaua de drumuri (naționale, locale, municipale); infrastructura energetică; sistemul de canalizare etc. Majoritatea investițiilor care s-au efectuat în aceste sectoare nu au avut efectul scontat, în primul rând din cauza corupției, managementului defectuos și repartizării resurselor în baza politizării excesive. Din aceste considerente, Republica Moldova nu poate să-și valorifice pe deplin potențialul economic și cel investițional din cauza infrastructurii învechite și degradate. Este binecunoscut faptul, că o infrastructură de calitate reprezintă un element important al competitivității unei țări, fiind și un element de atractivitate pentru atragerea investițiilor.

Din acest considerent, o prioritate va fi orientarea resurselor financiare publice, dar și a finanțării externe în domeniul modernizării infrastructurii. În acest context, este extrem de importantă valorificarea judicioasă a Fondului de Subvenționare în Agricultură, Fondului Rutier, Fondului Ecologic național, Fondului național pentru dezvoltare regională, Fondului de eficiență energetică. După auditarea utilizării acestor fonduri va fi necesară schimbarea profundă a activității acestora, excluzând factorul corupției și cel politic. Printre elementele de infrastructură care vor fi modernizate se numără: reconstrucții capitale ale infrastructurii de transport naționale, sisteme de irigații, aprovizionare cu apă potabilă și canalizare, construcții de apeduct cu stații de tratare a apei, combaterea poluării etc.

Va fi elaborat un Program național de modernizare a infrastructurii pentru o perioadă de 15 ani, care va fi finanțat din surse publice și resurse financiare internaționale.

Dezvoltarea industriilor competitive în Republica Moldova

Va fi asigurat un climat favorabil pentru procesul de reindustrializare a Republicii Moldova. Țara noastră a cunoscut un declin industrial enorm, aproape nemaîntâlnit în alte țări. Ponderea industriei în PIB-ul țării a ajuns la doar 15%, de la cca. 60% înainte de 1989. Prioritatea noastră va fi atragerea tehnologiilor noi în procesul de producere, atragerea proiectelor inovative, ceea ce va duce la o creștere a competitivității sectoarelor industriale și la creșterea productivității forței de muncă. Este necesară regândirea politicilor industriale, punându-se accent pe industriile, produsele cărora pot fi exportate. Toate ramurile industriale vor fi susținute din partea statului să-și dezvolte activitatea.

Scopul nostru este de a avea o economie care dezvoltă industrii competitive, cu produse de valoare adăugată înaltă și un capital uman performant. Noi trebuie să devenim competitivi, să generăm rezultate economice, să producem și nu să fim utilizați ca „forță de muncă ieftină” atât în afara țării, cât și în țară.

De o atenție specială trebuie să beneficieze sectoarele din domeniul vitivinicol, tehnologiile informaționale și industria de textile, sectoare cu potențial înalt de export. Trebuie să dezvoltăm turismul care determină dezvoltarea industriilor aferente.

La nivel instituțional este necesară consolidarea capacităților Organizației pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ODIM) și a [Organizației de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului din Moldova](#) (MIEPO). Aceste instituții, în parteneriat cu proiectele de asistență tehnică vor contribui cu o eficiență mai mare la susținerea companiilor moldovenești în vederea creșterii exporturilor pe piețele existente și pe cele noi, vor susține dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii.

Este importantă promovarea dezvoltării industriilor care pun accent pe creativitatea și talentul individual, cum ar fi: design industrial și de produs, arhitectură, design poligrafic, web design, bioelectronică, energie regenerabilă etc.

Din perspectiva strategică și necesitatea restabilirii unui echilibru firesc în economia Moldovei între sectorul industrial, în raport cu cel agrar și de servicii, sunt necesare măsuri concrete în următoarele domenii:

1. Depășirea prin modernizare și dezvoltare a structurii unilaterale a economiei, care, pentru moment, poartă un caracter agrar, cu o mare parte din industrii, bazate pe procesarea materiei prime produse de agricultură.
2. Încurajarea unor forme progresive de interacțiune, cooperare și integrare între diverse sectoare industriale (clustere, parcuri industriale, zone economice libere specializate etc.)
3. Diversificarea piețelor de desfacere a produselor industriale naționale.
  4. Promovarea metodelor moderne de management corporativ, a marketingului modern și instruirii personalului din sectorul industrial.
  5. Lichidarea decalajului existent între nivelul de dezvoltare industrială a capitalei și alte regiuni ale țării.
  6. Crearea unui sistem la nivel național de informații și servicii de consultanță de afaceri în sectorul industrial.
  7. Optimizarea reglementărilor de stat și debirocratizarea activității de antreprenoriat în industrie.
  8. Asigurarea stabilității cadrului legal care reglementează activitatea antreprenorială, în special în domeniul politicilor fiscale și bugetare.
  9. Reducerea dependenței de resursele energetice și de materia primă importate din exterior.
  10. Depășirea deficitului tot mai accentuat de ingineri, tehnicieni și muncitori calificați pentru industrie prin implementarea programelor de instruire sprijinite de stat.
  11. Consolidarea capacităților interne de finanțare a dezvoltării sectorului industrial, în primul rând prin stimularea și orientarea băncilor spre colaborarea reciproc avantajoasă cu agenții economici care activează în industrie.

12. Elaborarea și implementarea în practică a strategiei care ar permite Moldovei, în parteneriat cu alte state ale lumii, să beneficieze de transfer de tehnologii moderne și inovații.

Pentru recuperarea decalajului existent în dezvoltarea economică și tehnologică în raport cu statele-membre ale UE, în special în domeniul industriei, sunt necesare investiții majore, precum și diversificarea capacităților de producție în raport cu piețele de desfacere existente și potențiale.

Dezvoltarea economiei digitale.

Crearea economiei digitale este prioritară pentru țara noastră deoarece nu necesită resurse naturale, pe care nu le avem, ci doar resurse umane calificate, pe care încă le mai avem și o piață de desfacere globală.

Țara noastră poate deveni mult mai competitivă în plan internațional și mai atractivă din punct de vedere investițional dacă la nivel național s-ar implementa reforme, ce ar permite antreprenorilor din toate domeniile să utilizeze masiv tehnologiile moderne în activitatea lor economică și în raport cu autoritățile statului.

Evoluția din ultimii ani a arătat, că există un mare potențial în Republica Moldova în acest sens, dar care încă nu este explorat pe deplin, chiar dacă sectorul TIC a întrecut alte sectoare economice tradiționale atingând cifra de 12% din PIB. În ultimii 10-15 ani au apărut mai multe companii din domeniul TIC, care angajează tineri specialiști și le oferă condiții de muncă și salarii decente cu mult mai bune decât media pe țară. Inclusiv din aceste considerente, acești tineri nu pleacă din țară ca mulți alții, activând pe loc, lângă părinții și copiii lor și plătind impozite statului nostru. Este important ca și investitorii străini să vadă o politică clară și coerentă a statului în acest domeniu și să poată interacționa cu autoritățile statului (fisc, asigurare socială etc.) de la distanță.

Printre principalele măsuri care trebuie întreprinse se numără:

- Consultări cu mediul de afaceri în vederea elaborării și promovării unei strategii sustenabile de economie digitală bazată pe inovație;
- Promovarea conceptului de e - Rezident pentru cetățenii străini pentru a mări atractivitatea de a investi în Republica Moldova;
- Asigurarea interacțiunii dintre business și stat, exclusiv în format electronic (diminuarea corupției, operativitate, transparență etc.);
- Recunoașterea reciprocă a certificatelor electronice ale altor state, preponderent ale acelor cu care Republica Moldova are relații economice strânse;
- Stimularea companiilor mici și mijlocii în domeniul TIC;
- Ajustarea planurilor de studii pentru instituțiile de profil pentru a asigura formarea specialiștilor solicitați pe piața internațională;
- Crearea centrelor de excelență și a incubatoarelor pentru afaceri din domeniul digital;
- Asigurarea accesului instituțiilor de învățământ și a incubatoarelor la implementarea proiectelor de cercetare și a proiectelor cu risc redus de dezvoltare TIC implementate de stat;
- Stimularea sectorului privat în crearea serviciilor electronice. Stimularea parteneriatelor public-private pe segmentul TIC.

Modernizarea agriculturii

Una din prioritățile fundamentale va fi modernizarea sectorului agroindustrial printr-un proces de industrializare a agriculturii. Fiind un sector decapitalizat este necesară atragerea unui volum mare de investiții.

IX. EDUCAȚIA CA ELEMENT AL MODERNIZĂRII SOCIETĂȚII

Educația va reprezenta o prioritate absolută. Este necesară o regândire a politicilor educaționale, care trebuie să pornească de la ideea servirii intereselor noastre naționale cu dezvoltarea avantajelor competitive. În acest sens, trebuie păstrate și dezvoltate elementele pozitive ale sistemului educațional actual, cum ar fi: punerea accentului pe cunoștințe de cultură generală, discipline fundamentale, limbi străine etc.

În același timp, este necesară o adaptare la obiectivele de modernizare a Republicii Moldova. Printre acestea se numără:

- orientarea la necesitățile pieții muncii;
- asigurarea unei adaptabilități socio-economice a elevilor/studentilor;
- creșterea nivelului de responsabilitate a elevilor/studentilor;
- dezvoltarea competențelor antreprenoriale;
- accent pe creativitate, inovații, dezvoltare;
- accent pe competențe tehnice în baza consolidării cunoștințelor științelor reale;
- accent mai mare pe limbile străine, inclusiv cunoașterea limbii ruse;
- dezvoltarea competențelor digitale.

Obiectivul politicilor noastre în domeniul educațional constă în crearea unui capital uman performant.

Este necesar să conștientizăm faptul, că investiția în educație reprezintă o investiție în viitor. Din acest motiv, este inadmisibilă reducerea cheltuielilor pentru sistemul educațional. În schimb, vor fi eficientizate aceste cheltuieli.

În cadrul politicilor din domeniul educației, trebuie să ne inspirăm din experiența internațională relevantă și utilă pentru Republica Moldova. Unul din exemple ar fi modelul educațional finlandez. Deși țara noastră nu poate prelua integral acest model, totuși, anumite elemente și principii ar putea fi luate în considerare. Printre elementele acestui sistem, care ar fi utile pentru domeniul educațional al Republicii Moldova, se numără: continuitate în implementarea politicilor în educație, un sistem eficient de formare a cadrelor didactice și motivare a acestora, motivarea copiilor pentru învățare, accent pe partea practică a învățării, șanse egale pentru toți elevii, acces gratuit și larg la serviciile educaționale, lipsa oricărei discriminări etc.

În baza experienței relevante din alte țări, dar și pornind de la realitățile și specificul Republicii Moldova, politicile în educație vor fi orientate pe următoarele dimensiuni:

Continuitate în implementarea politicilor în educație

Este extrem de important ca să existe un consens național în societate cu privire la politicile în educație, iar schimbarea miniștrilor să nu afecteze mersul reformelor. Este preferabil ca ministrul Educației să fie un tehnocrat, iar stabilitatea sa în funcție va fi o condiție necesară. În acest context, trebuie de eliminat politizarea instituțiilor noastre de învățământ, care au devenit în ultimii 7 ani ținta unor abordări propagandistice din partea anumitor partide aflate la putere. Este de neacceptat situația în care mai mulți rectori, decani, directori de licee, școli, colegii, școli profesionale, profesori au devenit agenți electorali ai unor partide care fac presiuni și manipulează elevii și studenții în interes politic propriu.

Un sistem eficient de formare a cadrelor didactice și motivare a acestora

Fără o politică eficientă de recrutare, formare, promovare și remunerare a cadrelor didactice, orice reformă în educație este sortită eșecului. De asemenea, este extrem de importantă consolidarea capacităților instituțiilor care pregătesc pedagogi.

Reformarea sistemului de formare profesională a cadrelor didactice și crearea unui sistem de motivare al acestora va constitui o prioritate. Doar o politică de profesionalizare și ridicare a prestigiului profesiei de pedagog va pune bazele unui sistem educațional de calitate. Este necesară o politică de recrutare și promovare în carieră a unor pedagogi dedicați și profesioniști, inclusiv printr-o politică salarială atractivă. De asemenea, formarea continuă a cadrelor didactice și evaluarea acestora va fi instituționalizată la un nivel mai înalt. Un element important al acestei politici va consta în creșterea finanțării burselor pentru tinerii care și-au ales profesia de pedagog, dar și oferirea unor avantaje de ordin material și social viitorilor specialiști.

Este importantă promovarea mobilității cadrelor didactice pentru acumularea experienței internaționale necesare, care poate fi implementată în Republica Moldova. Un alt aspect este crearea unui sistem eficient de management al instituțiilor de învățământ. Este extrem de important ca să fie promovați manageri performanți în fruntea instituțiilor de învățământ.

Conținuturi educaționale modernizate și noi metode de predare

Este necesară creșterea calității proceselor de predare/învățare/evaluare. Va fi promovată introducerea unor noi metode de predare/învățare/evaluare, cu accent pe utilizarea tehnologiilor informaționale. Este necesară o investiție în pregătirea cadrelor didactice care să utilizeze metode moderne și inovative.

Este la fel de importantă schimbarea atitudinii față de elev, prin stimularea creativității, talentelor și valorificarea capacităților fiecărui elev, accent pe aplicabilitatea cunoștințelor în viața reală etc. Școala nu trebuie să inhibe elevii, ci să reprezinte un mediu pozitiv, în care copiii să dorească să acumuleze cunoștințe, abilități și aptitudini. Motivarea copiilor pentru învățare este un obiectiv fundamental. Un element esențial, care merită inspirat în special din modelul finlandez, este crearea unor asemenea condiții pentru copii, încât aceștia să aibă plăcere și predispoziție pentru învățare, plăcere, care le va rămâne pe tot parcursul vieții. De la un model tradițional, deseori autoritar și care inhibă copiii, trebuie să trecem la un model participativ, în care învățarea în baza jocului și aplicării practice a cunoștințelor să constituie o abordare de bază.

Un aspect important din sistemele educaționale europene, care ar putea fi folositor pentru Republica Moldova, este accentul asupra valorizării personalității elevilor. În acest context, ar fi util să ne inspirăm din sistemele educaționale europene, unde sunt frecvent întâlnite practici ca pentru fiecare elev să fie elaborate planuri individuale de învățare și dezvoltare.

Un aspect important este punerea accentului asupra învățării limbii române, limbilor străine și dobândirii competențelor digitale. Cu toate acestea, regândirea politicilor în domeniul educației nu trebuie să afecteze importanța culturii generale.

Modernizarea infrastructurii și dotarea corespunzătoare a instituțiilor de învățământ: asigurarea unor condiții de studii și cazare adecvate pentru elevi și studenți. Un aspect important este dotarea modernă cu echipament IT.

Protecția socială în sistemul educațional și educația incluzivă: asigurarea unui sistem educațional accesibil pentru elevi, inclusiv pentru cei din familii dezavantajate. Asigurarea unor condiții satisfăcătoare de hrană, cazare etc. Trebuie promovate reformele începute în domeniul educației incluzive pentru a asigura acces și condiții decente copiilor cu necesități speciale.

Sistemul educațional trebuie să formeze personalități care să devină cetățeni conștienți, cu spirit critic, cu dragoste și atitudine responsabilă față de țară.

O direcție importantă de activitate va fi consolidarea sistemului de asigurare a calității pentru întreg sistemul educațional. O atenție specială va fi acordată consolidării instituționale a Inspectoratului Școlar, Agenției Naționale pentru Curriculum și Evaluare, Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional și altor instituții responsabile de control asupra calității și evaluare. Este extrem de importantă consolidarea capacităților Ministerului Educației care va avea o echipă bine pregătită, puternică și dedicată.

Printre direcțiile importante de activitate se numără:

- Modernizarea învățământului preșcolar prin asigurarea unor condiții adecvate pentru copii, creșterea accesului precum și introducerea de noi metode de educare în instituțiile preșcolare.
- Modernizarea învățământului primar, gimnazial și liceal. Stimularea, motivarea și responsabilizarea elevilor în ceea ce privește creșterea interesului acestora pentru studii. Este importantă implicarea activă a cadrelor didactice în parteneriat cu părinții la eficientizarea procesului de învățare al elevilor.
- Modernizarea învățământului profesional tehnic prin asigurarea unui parteneriat solid și eficient dintre agenții economici și instituțiile de învățământ profesional tehnice. Trebuie de continuat investițiile în baza tehnico-materială (ateliere, laboratoare, consumabile) prin dotarea cu echipament, utilaje a instituțiilor de învățământ profesional tehnic. De asemenea, este necesară ameliorarea condițiilor de studii și cazare a elevilor.
- Crearea unui sistem de recunoaștere a competențelor dobândite în context non-formal și informal. Modernizarea sistemului de învățare pe parcursul întregii vieți. Promovarea formării profesionale continue a cetățenilor, inclusiv a persoanelor angajate în câmpul muncii.
- O condiție necesară pentru un sistem educațional de calitate este crearea unui sistem eficient de consiliere și ghidare în carieră a elevilor/studenților.
- Modernizarea învățământului superior prin implementarea unui proces riguros de asigurare a calității și acreditării instituțiilor de învățământ superior. Conectarea mediului universitar cu agenții economici, instituțiile de cercetare și inovare reprezintă obiective ale

politicilor educaționale. Învățământul superior trebuie să devină atractiv atât pentru studenții din Republica Moldova, cât și pentru studenții din afara țării. Internaționalizarea învățământului superior va fi una dintre priorități.

Perspectivă de dezvoltare a științei

Importanța științei în dezvoltarea societății moderne este o axiomă incontestabilă. Practic orice domeniu de activitate nu poate fi conceput fără implicarea științei, fie la nivel de idei și argumente, fie la nivel de tehnologii avansate, care își lasă amprenta în activitatea noastră de zi cu zi.

Competitivitatea economiei naționale pe piețele mondiale va depinde în mare măsură de capacitatea ei de a genera idei noi, de a însuși producerea de noi mărfuri, de a implementa tehnologii avansate. Aceasta ne obligă să întreprindem o serie de acțiuni, menite să ridice la un nivel calitativ nou cercetările științifice din țară. În ultimii 20 ani au fost înregistrate o serie de fenomene care s-au răsfrânt negativ asupra științei. Sutele de milioane de lei investite anual în acest domeniu de activitate nu sunt justificate, deoarece atât calitatea cât și numărul de soluții științifice certificate sunt sub limita așteptărilor. Ar trebui de luat în considerație, că în ultimii 10 ani pentru știință au fost cheltuite în jur de 4 miliarde lei.

Situația creată în cercetare se datorează în mare măsură modului de organizare a științei în Republica Moldova. Astăzi Academia de Științe este responsabilă de politica statului în sfera științei și inovării realizând atât comanda de stat, cât și controlul respectiv în domeniu, ceea ce practic o situează pe poziție de monopolist. Ținând cont de forma de organizare, drepturile atribuite și privilegiile de care se bucură, Academia de Științe seamănă tot mai mult cu un Stat în Stat. Pentru a redresa situația creată sunt necesare intervenții urgente în legislație. Printre acțiunile menite a fi întreprinse în timpul apropiat în vederea aducerii științei la nivelul necesar pentru dezvoltarea social-economică a țării în conformitate cu standardele europene s-ar număra următoarele:

1. Stimularea climatului inovațional în toate structurile de cercetări științifice;
2. Determinarea direcțiilor prioritare în domeniul cercetării pornind de la necesitățile dezvoltării social-economice a țării;
3. Declararea cercetărilor aplicative pentru economia națională drept prioritare;
4. Stimularea apariției institutelor de cercetare în cadrul principalelor universități din țară, în conformitate cu practica mondială. Astfel, se va crea o atmosferă sănătoasă de concurență între institutele de cercetare academică și cele din mediul universitar. Determinarea statutului cercetătorului științific și a cadrului didactic. Finanțarea echitabilă a institutelor de cercetare academică și a institutelor de cercetare universitară;
5. Introducerea unor bariere dure în calea plagiatului și copierii în mediul științific;
6. Stabilirea unor norme stricte, a căror respectare ar permite anual obținerea titlului de membru titular, membru corespondent și membru de onoare al Academiei de Științe, evitând practica concursurilor existente. Aceasta ar exclude agitația care există în jurul alegerilor actuale și acordarea nejustificată a titlurilor. Reorganizarea Academiei de Științe,
7. Stimularea colaborării internaționale prin încheierea unor acorduri la nivel de guverne/ministere în domeniul cercetărilor științifice;
8. Atragerea tineretului în cercetare prin acordarea unor burse speciale, facilitarea soluționării problemelor de trai, practicarea unor stagii științifice în centre de cercetare renumite de peste hotare, includerea în proiecte de cercetare;

9. Crearea unor condiții favorabile pentru atragerea capitalului privat în efectuarea unor cercetări importante pentru economia țării;

10. Organizarea periodică a dezbaterilor publice care ar viza problematica științifică. Informarea corectă a publicului larg asupra realizărilor obținute de cercetătorii din republică trebuie să devină o datorie de onoare a mass-media, contribuind astfel la înțelegerea rolului științei în societate și a problemelor celor care activează în sfera cercetării științifice.

X. TINERII - VITORUL ȚĂRII

Sectorul de tineret reprezintă un domeniu strategic în dezvoltarea și prosperarea Republicii Moldova. O politică eficientă în domeniul tineretului își propune drept scop asigurarea unui trai decent tuturor tinerilor, cu valorificarea potențialului lor și îmbunătățirea calității vieții tinerilor în Republica Moldova.

La momentul de față, tinerii nu sunt motivați să rămână în Republica Moldova deoarece lipsesc în primul rând oportunitățile economice, iar posibilitățile de afirmare profesională și personală se reduc pe an ce trece. Tot mai mulți tineri sunt determinați să plece din Republica Moldova atât la studii, cât și la munci peste hotare. Această tendință s-a agravat anume în ultimii ani.

Din aceste considerente, este prioritară crearea unor condiții avantajoase pentru stimularea agenților economici ca să-i încadreze pe tineri în câmpul muncii. Fără o creștere semnificativă a ratei de ocupare pe piața muncii a tinerilor acest exod nu va putea fi stopat. Este necesară crearea oportunităților economice pentru ca tinerii să aibă locuri de muncă atractive și bine plătite. De asemenea, este necesară promovarea stagiilor practice, politicilor de orientare profesională, creșterea calității formării profesionale etc.

Printre principalele domenii de susținere a tinerilor se numără:

- Sprijin acordat tinerelor familii, a tinerilor specialiști (facilități la credite pentru locuințele tinerilor, ajutor semnificativ la nașterea primului copil), crearea condițiilor favorabile pentru educarea copiilor prin facilitarea accesibilității locuințelor, reducerea cheltuielilor pentru creșterea și educarea copiilor;
- Favorizarea angajării în câmpul muncii prin dezvoltarea unui suport special de integrare pe piața muncii (orientare profesională, ghidare în carieră, impozite reduse și alte măsuri de stimulare etc);
- Integrarea subiectelor de interes al tinerilor în politicile sectoriale atunci când acestea se formulează, inclusiv monitorizarea și aplicarea politicilor și acțiunilor din alte domenii cu un impact semnificativ asupra tinerilor, cum ar fi educația, sănătatea, piața muncii și bunăstarea;
- Printre alte acțiuni prioritare în domeniul politicilor de tineret se numără: susținerea și consolidarea serviciilor pentru sectorul de tineret, susținerea dezvoltării afacerilor tinerilor, susținerea tinerilor inovativi. Este extrem de importantă și susținerea tinerilor cu oportunități reduse.

XI. DIASPORA ȘI DEZVOLTAREA ȚĂRII

În ceea ce privește viziunea asupra Diasporei, pornim de la convingerea, că țara noastră nu poate avea un viitor prosper fără o implicare activă și decisivă a Diasporei în viața politică, economică și, cel mai important, în procesul de modernizare a Republicii Moldova. Susținerea cetățenilor aflați peste hotare și valorificarea potențialului uman al Diasporei va fi prioritară pentru noua guvernare, care va activa în serviciul propriilor cetățeni.

Fără suportul financiar, pe care îl transferă Diaspora anual pentru Republica Moldova, țara noastră ar avea mari dificultăți de funcționare. Însă mult mai importantă este experiența, pe care cetățenii noștri au acumulat-o în afara țării, care odată implementată în Republica Moldova, ar contribui decisiv la schimbarea stării de lucruri în societate.

Parafrazându-l pe Președintele României, Klaus Iohannis, Diaspora trebuie să devină o prioritate națională pentru statul nostru, iar prezența compatrioților peste hotare să fie o chestiune de alegere și nu una de necesitate.

La nivel instituțional trebuie consolidate capacitățile Biroului pentru Relațiile cu Diaspora, pentru a deveni o instituție puternică, care va reuși să-și realizeze plenar funcțiile.

Principalele direcții de activitate privind Diaspora se numără:

Susținerea Diasporei prin: servicii consulare mai accesibile (inclusiv utilizarea mai largă a mecanismelor TIC); protecția și susținerea mai bună a cetățenilor prin intermediul ambasadelor, consulatelor; promovarea și susținerea acțiunilor/ proiectelor ce au drept scop învățarea limbii române de către copiii concetățenilor noștri de peste hotare; susținerea copiilor din Diasporă; susținerea creării asociațiilor diasporale; colaborarea cu România în vederea creării centrelor culturale pentru cetățenii stabiliți peste hotare; promovarea semnării acordurilor de securitate socială cu țările de reședință a cetățenilor moldoveni; crearea platformelor de comunicare cât mai eficiente dintre instituțiile statului și Diasporă; asigurarea recunoașterii diplomelor și calificărilor dobândite în afara țării; implicarea în viața politică a unui număr cât mai mare de cetățeni moldoveni, inclusiv prin participarea la alegeri; facilitarea transportării coletelor și a transferurilor bancare.

Valorificarea potențialului Diasporei în dezvoltarea Republicii Moldova: elaborarea și implementarea unor programe pentru a susține investițiile Diasporei în economia națională; elaborarea de parteneriate în ceea ce privește proiectele economice comune; stabilirea parteneriatelor dintre reprezentanții Diasporei și universități, școli, instituții publice pentru schimb de experiență; crearea unor condiții avantajoase pentru reîntoarcerea în țară a tinerilor, dar și a persoanelor în vârstă etc.

Este extrem de importantă crearea premiselor ca cel puțin o parte din Diasporă să revină acasă.

XII. DEZVOLTAREA CULTURII

Doar o societate modernă, bazată pe fundamente culturale, este în stare să edifice o construcție socială echilibrată, cu o economie trainică și durabilă, capabilă să asigure un mod de viață civilizat membrilor comunității. Cultura și patrimoniul cultural moștenit de la predecesori reprezintă condiția spirituală a dezvoltării, creșterii economice și coeziunii sociale.

În viziunea Partidului, misiunea culturii, ca element definitoriu al societății noastre, constă în construirea, menținerea și dezvoltarea axelor valorice ale societății, care reprezintă condiții ale existenței ființei umane. Cultura este nu numai un factor al calității vieții, dar și o expresie a identității individuale și naționale, a valorilor esențiale care trebuie asumate și susținute prin demersuri și programe sprijinite de stat.

Cultura are un impact important asupra dezvoltării sociale, constituind și un instrument prin intermediul căruia pot fi rezolvate diverse probleme, inclusiv de ordin social-economic. În acest sens, cultura apare ca un factor de dezvoltare comunitară, modernizare și sustenabilitate, de identitate, coeziune și integrare, fiind totodată și exponentul calității vieții umane.

Într-o societate care își asumă modernizarea și dezvoltarea durabilă ca un obiectiv strategic fundamental, cetățenii trebuie să aibă condiții de acces la educația de bază, la procesul de formare și îmbogățire culturală continuă, să beneficieze de șansa de a fi producători de cultură, depășind astfel statutul de simpli consumatori de divertisment, statut cu care sunt deseori identificați.

Ținând cont de necesitatea impulsivării politicilor în domeniul culturii, precum și valorificării potențialului cultural al societății moldovenești, Partidul definește obiectivul general al dezvoltării durabile în domeniul de referință după cum urmează:

1. Elaborarea direcțiilor strategice de evoluție a procesului cultural din Republica Moldova, menit să contribuie la dezvoltarea socio-economică continuă a țării.
2. Promovarea culturii în calitate de catalizator al creativității, factor extrem de important pentru impulsivarea procesului de modernizare a societății noastre.
3. Democratizarea procesului cultural prin instituirea sistemului transparent și participativ de administrare a acestui proces.
4. Promovarea culturii drept element important în cadrul relațiilor internaționale ale Republicii Moldova.
5. Crearea unui sistem modern și eficient de conservare și punere în valoare a patrimoniului cultural pentru a stopa procesul lui de degradare.
6. Dezvoltarea industriilor culturale prin crearea condițiilor și mecanismelor favorabile realizării acestui scop.
7. Promovarea tinerilor talente prin acordarea unui sprijin eficient din partea statului sectorului privat și celui asociativ.
8. Promovarea diversității culturale și a dialogului intercultural pentru integrare și incluziune socială.
9. Promovarea unui management cultural performant întru rentabilizarea activității instituțiilor de cultură.
10. Reformarea sistemului și principiului de finanțare a culturii pe bază de priorități naționale și proiecte în domeniul de referință.
11. Rezolvarea în regim de urgență a problemelor acute din domeniul culturii: protejarea patrimoniului material și imaterial, completarea colecțiilor muzeelor și bibliotecilor, formarea cadrelor artistice și de specialiști din domeniu, ameliorarea nivelului de dotare tehnică și materială, de informatizare a instituțiilor din domeniul cultural.

XIII. POLITICI SOCIALE

În opinia Partidului, pentru relansarea politicii sociale în Republica Moldova este necesar de a stopa decăderea economică, care conduce inevitabil la declinul calității vieții și a nivelului

de trai al populației. Agravarea situației economice datorită corupției și managementului ineficient, prăbușirea industriei și stagnarea în domeniul agriculturii a generat și penuria de resurse pentru susținerea programelor sociale.

Programul Partidului are ca obiective de politică socială modernizarea societății în condiții de stabilitate și creșterea nivelului de asistență socială. Modernizarea socială trebuie să devină coerentă și dinamică, realizată în baza programelor sectoriale elaborate și promovate la nivel național și local în domeniul asigurărilor sociale, asistenței sociale, a familiei, a copilului, a categoriilor defavorizate.

Stabilitatea socială va fi susținută prioritar prin stoparea procesului de sărăcire a populației și prin dezvoltarea clasei de mijloc.

Stoparea și eradicarea definitivă a sărăciei este un obiectiv prioritar al Partidului în domeniul asigurării stabilității sociale. Acest obiectiv va fi atins prin asigurarea unui standard de viață considerat decent și acceptabil pentru cetățeni și prin respectarea necondiționată a drepturilor fundamentale ale omului: dreptul la muncă, drepturi de familie și locuire, dreptul la educație, dreptul la asistență medicală etc.

Clasa de mijloc reprezintă factorul de echilibru și dezvoltare a societății. Acest grup social majoritar într-o societate modernă și democratică este alcătuit din reprezentanții businessului mic și mijlociu, țărani și fermieri, proprietari de pământ și utilaje agricole, din angajați și patroni, din majoritatea funcționarilor publici, din oameni din învățământ și cultură, din savanți și artiști, din ingineri, tehnicieni și muncitori cu calificare ridicată, din alte categorii cu un venit suficient de înalt în raport cu media pe economie.

Redistribuirea veniturilor statului se va realiza prin diversificarea metodelor de alocare, prin focalizarea în funcție de stringența necesităților și prin dezvoltarea fondurilor private ca alternativă la bugetele publice.

Partidul va substitui modelul actual de asistență socială, apreciat ca ineficient și birocratic, cu un model dinamic și uman, focalizat pe dezvoltarea serviciilor de asistență socială, prin programe destinate anumitor categorii de cetățeni socialmente vulnerabili, cu resurse de finanțare precise. Vor fi instituite servicii speciale pentru protecția persoanelor și grupurilor aflate în șomaj temporar.

Partidul va acționa pentru consolidarea solidarității între generații, pentru o mai bună organizare a sistemului de asigurări sociale și pentru dezvoltarea sistemului societăților private de asigurări. Partidul va interveni pentru reducerea obligațiilor fiscale individuale, concomitent cu lărgirea bazei de impozitare, astfel încât să se asigure completarea corespunzătoare a veniturilor pentru toți acei care, din diverse motive, suportă pierderi de venit.

Partidul va promova demonopolizarea domeniului de implementare și aplicare a politicilor sociale, preponderent prin creșterea numărului de parteneri implicați: comunități locale, organizații private, familii, organizații neguvernamentale etc. O politică socială activă și eficientă contribuie la stabilizarea situației interne, asigură armonia socială, astfel contribuind nemijlocit la dezvoltarea economică și modernizarea țării.

Programul reformelor sociale al Partidului oferă repere și direcții prioritare, care vor permite elaborarea și promovarea politicilor sociale în funcție de potențialul real al statului, dar

și pornind de la încurajarea inițiativei membrilor comunității, din necesitatea de a mobiliza resursele financiare ale cetățenilor, precum și ale sectorului privat în baza interesului reciproc. Reorganizarea și optimizarea sistemului de dezvoltare socială va viza atingerea următoarelor obiective strategice, care vor constitui repere principale în elaborarea programelor de activitate în domeniul de referință:

1. Trecerea la politica bazată pe modelul "statului subvenționat", care asigură o redistribuire justă și echitabilă a cheltuielilor sociale în favoarea celor mai vulnerabile pături ale populației, fără a încuraja dependență și parazitismul social.
2. Maximizarea protecției și asistenței acordate grupurilor social-vulnerabile ale societății, cetățenilor care nu au capacitatea să soluționeze de sine stătător problemele existențiale cu care se confruntă și au nevoie de sprijinul comunității și al statului.
3. Crearea unor astfel de condiții economice pentru populația aptă de muncă, care ar permite cetățenilor să-și asigure un nivel mai înalt al consumului social din contul propriilor venituri, inclusiv servicii mai bune în domeniul învățământului și al sănătății, un nivel decent al vieții la o vârstă înaintată.
4. Asigurarea accesului cât mai larg al cetățenilor la bunurile sociale de bază, care includ, întâi de toate, oferirea serviciilor calitative în domeniul sănătății și învățământului general și profesional.
5. Consolidarea capacităților instituționale ale statului, care activează în domeniul social pentru a mobiliza mijloacele populației și ale agenților economici, utilizarea eficientă a acestora, iar pe această bază – asigurarea calității înalte și a posibilităților vaste de alegere pentru populație a bunurilor publice și a serviciilor sociale oferite.
6. Formarea unui potențial uman al societății adecvat exigențelor moderne pe plan educațional, științific, tehnologic, inovațional, cultural și moral.
7. Crearea condițiilor economice pentru populația aptă de muncă în vederea ridicării substanțiale a nivelului bunăstării în baza propriilor venituri, în primul rând prin crearea noilor locuri de muncă și creșterea gradului de ocupare în câmpul muncii.
8. Realizarea strategiei de eradicare a sărăciei, eliminarea discrepanțelor în ceea ce privește nivelul de trai, asigurarea protecției sociale a celor mai vulnerabile categorii ale populației, dezvoltarea sistemului de asistență socială echitabilă, cu destinație precisă.
9. Asigurarea accesului general la serviciile social-culturale (ocrotirea sănătății, învățământ, cultură etc.).
10. Majorarea pensiilor și reformarea sistemului de pensii.
11. Crearea unui sistem de protecție a drepturilor cetățenilor Republicii Moldova pe piețele muncii din străinătate.

Partidul consideră drept obiectiv social major formarea unui potențial uman adecvat exigențelor moderne pe plan educațional, științific, tehnologic, inovațional, cultural și moral. Cea mai eficientă politică socială a statului constă în crearea condițiilor economice pentru populația aptă de muncă în vederea ridicării substanțiale a nivelului bunăstării în baza propriilor venituri.

Obiective strategice sunt: reducerea definitivă a sărăciei, eliminarea discrepanțelor în nivelul de trai al diferitelor segmente ale societății, asigurarea protecției sociale a celor mai vulnerabile pături ale populației, dezvoltarea sistemului de asistență socială echitabilă, cu destinație precisă.

Nu mai puțin importante sunt și următoarele obiective: asigurarea accesului general la serviciile social-culturale (ocrotirea sănătății, învățământ, cultură etc.), perfecționarea sistemului de pensii, crearea noilor locuri de muncă și creșterea gradului de ocupare în câmpul muncii,

crearea unui sistem de protecție a drepturilor cetățenilor moldoveni pe piețele muncii din străinătate.

XIV. REFORMA SISTEMULUI DE SĂNĂTATE

La momentul actual, situația din sectorul de sănătate este una dramatică. Din cauza destabilizării sectorului bancar și a înrăutățirii constante a situației economice și sociale, sistemul de sănătate se confruntă cu grave probleme, cum ar fi: exodul tot mai mare al lucrătorilor din domeniul sănătății, deficit de medicamente necesare, prețuri exorbitante la medicamente, înrăutățirea nivelului de sănătate a populației etc.

Concomitent cu ameliorarea elementară a situației economice în țară trebuie reformat și sistemul de sănătate. Această reformă va avea drept obiectiv asigurarea unui acces universal al cetățenilor la serviciile de sănătate de înaltă calitate. Este extrem de important ca dreptul constituțional la ocrotirea sănătății, prevăzut la articolul 36 din Constituția Republicii Moldova să devină realitate.

Reforma sectorului de sănătate va fi orientată spre îmbunătățirea semnificativă a stării de sănătate a populației. În baza experienței altor state, o reformă de succes în domeniul ocrotirii sănătății se exprimă prin creșterea speranței de viață, reducerea numărului de persoane care suferă de maladii/boli, iar rezultatele pozitive ale stării de sănătate au un efect social și economic benefic.

Printre elementele reformei se vor număra:

- creșterea treptată a salariilor tuturor lucrătorilor medicali și crearea unor stimulente pentru a-i menține în sistem, urmărind obiectivul principal de a le asigura o viață decentă;
- combaterea fenomenului corupției în sectorul de ocrotire a sănătății la toate nivelele, prin distrugerea schemelor existente în procesul de achiziții cu medicamente, utilaje, echipamente etc. Va fi combătut fenomenul de estorcare a banilor de la pacienți pentru serviciile medicale;
- creșterea nivelului de pregătire a lucrătorilor medicali și asigurarea unor servicii de calitate. Este necesară eficientizarea sistemului de pregătire a lucrătorilor medicali, inclusiv prin promovarea programelor de formare continuă pentru lucrătorii din sfera medicală;
- asigurarea unor condiții adecvate în instituțiile medicale prin modernizarea infrastructurii, procurarea echipamentelor și utilajelor necesare în vederea asigurării cetățenilor cu servicii de calitate;
- optimizarea rețelei de instituții medicale fără a afecta accesul la serviciile medicale;
- asigurarea unor investiții judicioase, în paralel cu eficientizarea gestionării resurselor financiare atât la nivelul întregului sistem de sănătate publică, cât și eficientizarea managementului financiar al instituțiilor medicale;
- asigurarea unui control și eficientizarea reglementării pieței produselor farmaceutice;

- trebuie de combătut formarea abuzivă a prețurilor la medicamente;
- eficientizarea sistemului de asigurări medicale în vederea ameliorării accesului populației la serviciile medicale de calitate;
- promovarea unor politici eficiente de prevenție și a unui mod sănătos de viață a populației.

Este extrem de importantă consolidarea capacităților Ministerului Sănătății și altor instituții responsabile de sistemul de sănătate publică.

XV. O POLITICĂ EXTERNĂ ECHILIBRATĂ

În domeniul politicii externe Partidul declară drept obiectiv strategic prioritar promovarea eficientă a intereselor naționale pe scena internațională, stabilirea și menținerea relațiilor reciproc avantajoase cu țările lumii pentru a asigura stabilitatea și securitatea națională, inviolabilitatea frontierelor, consolidarea suveranității și restabilirea integrității teritoriale, crearea premiselor optime de dezvoltare social-economică stabilă și de ascensiune a Republicii Moldova.

În condițiile în care noua arhitectură a ordinii internaționale se formează în baza conceptului unei lumi multipolare, Republica Moldova se orientează spre Uniunea Europeană, grație ponderii politice și economice a comunității statelor europene, pentru asigurarea propriilor interese naționale, în special în domeniul dezvoltării economice și securității naționale. Din punct de vedere politic, integrarea europeană a Republicii Moldova înseamnă finalizarea reformelor, stabilitate democratică, creșterea nivelului de securitate, reîntregirea teritorială a statului.

Din punct de vedere economic – înlăturarea sindromului de economie periferică, avansarea competitivității țării pe termen lung pe piața europeană, creșterea oportunităților de acces la fondurile de dezvoltare, asistență tehnică, investiții și tehnologii noi.

Un impact decisiv asupra procesului de modernizare al țării îl are relansarea dezvoltării economiei naționale, atragerea investițiilor străine, dezvoltarea comerțului exterior, diversificarea piețelor de desfacere a mărfurilor autohtone, asigurarea securității energetice a țării. Pornind de la interesele naționale, ținând cont de dinamica și conținutul proceselor care au loc pe scena internațională, în special la nivel continental și subregional, Partidul evidențiază următoarele direcții prioritare incontestabile în politica externă a Republicii Moldova:

1. Consolidarea parteneriatului strategic cu România prin aprofundarea relațiilor de ordin politic, economic, comercial, cultural.
2. Menținerea unor relații reciproc avantajoase, de bună vecinătate cu Ucraina.
3. Menținerea obiectivului major al politicii externe pe agenda raporturilor bilaterale și multilaterale a Moldovei – reîntegrarea teritorială a statului prin aplanarea/soluționarea diferendului transnistrean în strictă conformitate cu normele dreptului internațional.

4. Dinamizarea integrării Republicii Moldova în procesele și structurile europene prin dezvoltarea reciproc avantajoasă a raporturilor bilaterale, precum și multilaterale cu statele UE în domeniul modernizării și reintegrării statului.
5. Dezvoltarea relațiilor reciproc avantajoase cu Federația Rusă în baza principiilor de egalitate și respect reciproc, de recunoaștere a integrității teritoriale și suveranității Republicii Moldova, de cooperare bilaterală în domeniul securității regionale, în domeniul comercial-economic, umanitar, cultural și de altă natură.
6. Consolidarea relațiilor cu SUA, bazate pe obiectivele strategice comune la nivel regional și continental - asigurarea stabilității și securității în sudul Europei de Est și regiunea Mării Negre. Asigurarea unei interacțiuni eficiente în procesul de soluționare a diferendului transnistrean și evacuării trupelor străine de pe teritoriul național. Aprofundarea parteneriatului în domeniul finalizării tranziției spre un regim democratic consolidat și o economie de piață competitivă, atragerii investițiilor în economia națională, care rămâne un element crucial în dezvoltarea economiei în ansamblu.
7. Promovarea activă a politicii externe la nivel regional, plecând de la prioritățile intereselor naționale ale țării în relațiile cu statele din spațiul Carpato-balcanic și regiunea Mării Negre.
8. Menținerea unor relații favorabile în domeniul politicii, economiei, comerțului, științei și tehnicii, culturii cu statele-membre ale Comunității Statelor Independente.
9. Dezvoltarea relațiilor de parteneriat și de colaborare cu statele-membre ale Uniunii Europene, în mod special cu Germania și Franța.
10. Aprofundarea relațiilor cu statele Europei Centrale și de Est, atât pe plan bilateral, cât și multilateral, inclusiv în scopul preluării experienței acestor țări în domeniul reformării sistemului politic, constituirii unui stat democratic de drept, edificării unei economii eficiente.
11. Creșterea rolului diplomației economice în procesul de promovare a intereselor de modernizare a țării, de finalizare a reformelor sistemice și relansare a economiei în condițiile creșterii interdependenței statelor lumii, aprofundării integrării economiilor naționale și sporirii rolului instituțiilor financiar-credite internaționale.
12. Promovarea proactivă a imaginii țării pe scena internațională - ca partener de încredere în asigurarea stabilității și securității la nivel regional, destinație sigură pentru investiții, o țară cu o istorie și cultură bogată.

Pornind de la obiectivele strategice și prioritățile stabilite, Partidul va contribui la elaborarea și realizarea în practică a strategiei de politică externă a Republicii Moldova, precum și la identificarea și utilizarea unor instrumente și mijloace calitativ noi pentru asigurarea intereselor naționale pe arena internațională. O astfel de strategie va ține cont de specificul etapei contemporane de mondializare, precum și de noile provocări și amenințări, ale căror depășire este posibilă numai în rezultatul consolidării cooperării internaționale.

La nivel instituțional este necesară profesionalizarea corpului diplomatic și consolidarea capacităților Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene. Trebuie eficientizată pregătirea diplomaților moldoveni, creat un sistem corect de avansare în carieră, un sistem de salarizare bazat pe performanță.

Un alt aspect strategic este promovarea unei diplomații economice, având obiectivul de a micșora deficitul comercial, de a atrage investiții străine, precum și de a oferi suport exporturilor și investițiilor autohtone peste hotare. Este extrem de important ca serviciul diplomatic să promoveze interesele economice ale Republicii Moldova.

XVI. REINTEGRAREA TERITORIALĂ A ȚĂRII

Reintegrarea teritorială reprezintă un adevărat proiect de țară pentru Republica Moldova. Este un obiectiv, care trebuie să consolideze întreaga societate. Din păcate însă, la acest moment, subiectul reunificării țării este ignorat, iar politicile statului sunt slabe, inconsistente și fără un rezultat palpabil.

Viziunea noastră pornește de la premiza, că o soluție viabilă cu privire la rezolvarea conflictului transnistrean poate fi identificată doar în baza respectării suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova, o soluție fiind acordarea unei largi autonomii regiunii transnistrene.

Trebuie neapărat promovată politica de consolidare a încrederii între cele două maluri. De asemenea, doar în urma eliberării statului din captivitatea oligarhică și repunerea țării pe un făgaș al normalității, Republica Moldova va putea deveni un model atractiv pentru regiunea transnistreană.

Diplomația Republicii Moldova trebuie să continue aducerea problemei transnistrene pe agenda Uniunii Europene, Statelor Unite ale Americii, Rusiei și instituțiilor internaționale.

Republica Moldova trebuie să întreprindă următoarele acțiuni:

- realizarea proiectelor economice, sociale și de infrastructură în regiunea transnistreană pentru consolidarea măsurilor de încredere;
- promovarea unei colaborări dintre comunitatea de afaceri de pe ambele maluri, precum și ale altor comunități;
- asigurarea unei comunicări permanente dintre autorități și cetățenii din regiunea transnistreană.
- promovarea implementării Acordului de Asociere cu UE în localitățile din stânga Nistrului;
- promovarea de politici și acțiuni pentru ameliorarea situației cetățenilor Republicii Moldova din regiunea transnistreană;
- creșterea rolului SUA și a statelor UE în reglementarea diferendului transnistrean;
- solicitarea și promovarea cerinței de retragere a forțelor armate ale Federației Ruse și a evacuării armamentului de pe teritoriul Republicii Moldova. Promovarea demilitarizării regiunii;
- continuarea negocierilor în formatul existent pentru a asigura o stabilitate în regiune, dar și pentru identificarea unei soluții viabile asupra diferendului transnistrean.

XVII. CONSOLIDAREA SECURITĂȚII NAȚIONALE

Obiectivul strategic major al statului în domeniul securității naționale constă în promovarea intereselor fundamentale ale Moldovei în asigurarea independenței, suveranității și

integrității teritoriale, a ordinii constituționale, în promovarea valorilor democratice și a principiilor statului de drept, respectarea și protejarea drepturilor omului, asigurarea păcii, bunăstării populației și prosperității statului.

Partidul consideră, că democratizarea sectorului de securitate, concomitent cu ajustarea instituțiilor acestui sector la natura și dinamica riscurilor, amenințărilor și pericolelor cu care se confruntă Republica Moldova, sunt în stare să creeze premise pentru realizarea acestui obiectiv strategic. Este din ce în ce mai evident, că nu putem vorbi de europenizarea Republicii Moldova atâta timp cât sistemul de securitate nu va fi reformat, iar reformele vor avea un caracter parțial sau nu vor fi duse până la capăt.

Schimbările de pe scena internațională și apariția unor noi riscuri și amenințări la adresa securității naționale, militare și nemilitare, contextul geopolitic în care se află statul nostru, generează noi dominante ale situației din interiorul și exteriorul țării, fapt ce necesită noi forme și metode de activitate ale serviciilor speciale. Evaluarea, prevenirea, controlul și contracararea eficientă a principalelor riscuri și amenințări la adresa securității naționale vor deveni obiective strategice incontestabile ale instituțiilor statului în domeniul de referință.

În această ordine de idei, necesitatea modernizării complexe și graduale a sistemului de asigurare a securității naționale derivă din trei factori de bază:

1. Imperativul finalizării procesului de reformare a sectorului de securitate prin aplicarea principiilor și rigorilor statului de drept și consolidarea controlului democratic asupra forțelor armate și serviciilor speciale ale statului.
2. Ajustarea obiectivelor strategice, a scopurilor imediate și de lungă durată, precum și a capacităților instituționale ale sistemului național de asigurare a securității la conținutul și caracterul amenințărilor, riscurilor și pericolelor cu care se confruntă statul nostru.
3. Asigurarea unei comunicări eficiente cu societatea prin stabilirea unui grad suficient de transparență și păstrarea concomitentă a secretului de stat.

Siguranța cetățeanului, stabilitatea internă a societății și securitatea statului depind și de capacitatea de contracarare a unei serii de noi amenințări și riscuri, care sunt generate de perioada de tranziție și reformele social-economice neterminate. Aceste amenințări și riscuri sunt: subdezvoltarea economică a țării și dependența energetică de furnizorii externi, instabilitate a sistemului financiar-bancar, sărăcia unui procent destul de mare al populației, factorul criminogen și corupția, devenită sistemică, problema demografică și sănătatea populației, insecuritatea informațională și altele.

Pentru a reuși pe segmentul de modernizare a sectorului de securitate este necesar de a câștiga sprijinul societății pentru procesul de reformă, de armonizare și compatibilizare a ministerelor, departamentelor și instituțiilor statului cu normele democratice și practicile europene în domeniul respectiv, precum și de valorificare a potențialului societății civile în procesul elaborării noilor reglementări.

Anume stabilirea judicioasă și corectă a priorităților strategice, începând de la definirea judicioasă a domeniilor de responsabilitate a statului și societății în ansamblu, redefinirea competențelor instituțiilor din domeniu, plecând de la normele și principiile democratice, ne vor permite să modernizăm sectorul de securitate. Acest proces va mai include și ajustarea cadrului legislativ, implementarea unor noi forme de activitate, restructurarea instituțiilor, introducerea și

aplicarea unor procedee și mecanisme performante în activitatea informativă și contrainformativă.

1. Afirmarea priorităților democratice și umaniste în activitatea instituțiilor și organizațiilor sectorului de securitate – asigurarea în primul rând a siguranței cetățeanului, securității și stabilității societății și a Statului (în societatea de tip autoritar ordinea de prioritate este inversă).
2. Supremația legii ca element esențial al construirii și funcționării unui stat de drept, eliminarea presiunilor politice sau de altă natură asupra activității instituțiilor care asigură securitatea națională.
3. Controlul democratic din partea societății asupra forțelor armate și serviciilor speciale ale statului. Optimizarea pârgurilor de control parlamentar, care să prevină eventualele încălcări ale drepturilor cetățenilor și derapajele antidemocratice.
4. Implicarea activă și responsabilă în procesul de control democratic asupra serviciilor speciale a societății civile și a mass-media cu adevărat independentă.
5. Excluderea monopolizării sferei de asigurare a securității naționale de către un serviciu sau o instituție a puterii în stat. Asigurarea suprapunerii și verificării informației din câteva surse independente întru a evita manipularea factorilor de decizie.
6. Eliminarea dublării și concurenței contraproductive dintre ministere și departamente în domeniul de referință prin coordonarea eficientă a activității la nivel de Președinție și Guvern.
7. Instituțiile statului democratic prestează servicii cetățeanului și comunității în ansamblu în domeniul asigurării condițiilor optime de stabilitate și securitate prin contracararea primejdiilor și riscurilor imediate și eventuale.
8. Transparența rezonabilă în activitatea serviciilor secrete ale statului, eliminarea secretizării excesive a materialelor, concomitent cu eliminarea riscului scurgerii informației.
9. Promovarea în societate a unei imagini adecvate a sistemului de asigurare a securității naționale.

Va fi asigurată reformarea și modernizarea sectorului de apărare și securitate în conformitate cu angajamentele internaționale asumate, având ca prioritate apărarea intereselor naționale. Vor fi consolidate capacitățile de management ale securității și apărării naționale.

În ceea ce privește sistemul național de apărare, vom întreprinde acțiuni menite să construiască un sistem de apărare eficient, optim și adaptat situației Republicii Moldova, luând în calcul toate riscurile și amenințările de ordin extern și intern.

Este necesară profesionalizarea sectorului de apărare, consolidarea capacităților de apărare a țării, ameliorarea condițiilor de activitate și cazare pentru militari, modernizarea sectorului de apărare prin dotări și echipament modern.

Vom lua măsuri cu privire la reintroducerea unor beneficii sociale, inclusiv alocarea spațiului locativ pentru cadrele militare. Un obiectiv important va fi profesionalizarea Armatei, inclusiv prin creșterea graduală a ponderii efectivului de soldați și sergenți angajați prin contract. Acest obiectiv va putea fi realizat doar prin creșterea atractivității serviciului militar atât printr-o pregătire mai bună a cadrelor, cât și prin stimulente de ordin financiar și social. În același timp, procesul de instruire militară, condițiile de cazare și activitatea efectivului în termen vor fi aduse la un nivel decent.

Un aspect important este creșterea nivelului de pregătire profesională a cadrelor. În acest sens unul din obiective este creșterea calității instruirii militare.

Va fi efectuat un audit cu privire la gestionarea patrimoniului militar cu tragerea la răspundere penală ulterioară a celor care au devalizat patrimoniul apărării.

Consolidarea Securității Energetice

În prezent securitatea energetică a Republicii Moldova se află într-o situație catastrofală, din cauza a 2 factori: (i) dependența de Federația Rusă atât la procurarea gazelor naturale, cât și la producerea energiei electrice și (ii) acumularea unei datorii de peste 6 miliarde dolari SUA față de concernul rus „Gazprom” (inclusiv subdiviziunea sa „Factoring-Finans”) pentru gazele naturale. În aceste condiții există riscul de sistare a livrărilor de gaze în orice moment, la discreția factorilor de decizie din Federația Rusă. Incidente de acest gen au mai avut loc pe parcursul ultimului deceniu, cu efecte grave asupra economiei și sferei sociale. Totodată există riscul de preluare a controlului de către „Gazprom” asupra întreprinderii de stat „Termoelectrica”, deoarece ultima are datorii de peste 3 miliarde de lei față de SA „Moldovagaz”. Din aceste motive este necesar de a întreprinde urgent măsuri de remediere a securității energetice a statului.

Pe termen scurt trebuie întreprinse următoarele măsuri:

- De negociat și încheiat un contract de achiziție a energiei din Ucraina pentru a preveni acumularea datoriei la gaze, deoarece toată energia electrică procurată din regiunea transnistreană este produsă pe bază de gaz, care nu este achitat;
- Elaborarea unei proceduri transparente de organizare a licitațiilor, pentru a preveni apariția intermediarilor la achiziția de energie și gaze;
- Elaborarea și implementarea standardelor de governanță corporativă la întreprinderile de stat, sau în care statul deține o cotă semnificativă. Acest lucru este necesar pentru a introduce criteriile de profesionalism și integritate la selectarea administratorilor, a aduce transparență în activitatea întreprinderilor, îndeosebi la procesul achiziției de bunuri și servicii;
- Publicarea contractului de constituire al SA „Moldovagaz”, a contractelor de privatizare a RED Chișinău, RED Centru și RED Sud, precum și a contractelor de procurare a energiei electrice și gazelor naturale, a anexelor la aceste contracte;
- Eliberarea din funcție a reprezentanților delegați de Ministerul Economiei în administrația SA „Moldovagaz”;
- Efectuarea auditului la întreprinderea „Moldovagaz” de către Curtea de Conturi în comun cu experți independenți din cadrul societății civile. Unul dintre obiectivele auditului trebuie să se refere la delapidarea mijloacelor financiare achitate de către consumatori, cu scopul recuperării acestora și achitării datoriei malului drept față de concernul rus „Gazprom”. Alt obiectiv trebuie să fie verificarea și separarea, între malul drept și malul stâng, a datoriei pentru gazele naturale.

Pe termen mediu și lung urmează a fi realizate următoarele sarcini:

- Interconexiunea cu sistemul energetic din România, pentru a căpăta acces la piața de energie și gaze din Uniunea Europeană. Consolidarea securității energetice a statului poate fi realizată prin diversificarea surselor de energie;
- Soluționarea datoriei de peste 6 miliarde dolari SUA pentru gazele naturale, în comun cu factorii de decizie din Federația Rusă și cu participarea mediatorilor internaționali. Acest lucru va fi un prim pas în direcția soluționării conflictului transnistrean și reîntregirii Republicii Moldova. Concernul rus de stat „Gazprom” a impus Republicii Moldova livrarea gazelor naturale către malul stâng, deși regimul separatist nu achită gazul. Lipsa raționamentelor economice la încheierea contractelor de către „Gazprom” poate servi drept temelie pentru contestarea datoriei acumulate;

- Stimularea proiectelor de producere a energiei alternative și valorificarea resurselor interne de biomasă. Acest lucru poate fi realizat eficient prin atragerea investițiilor străine și implementarea tehnologiilor de ultimă generație.

XVIII. MODERNIZAREA SECTORULUI AGRO-INDUSTRIAL

Agricultura și industria alimentară generează peste 20% din Produsul Intern Brut al Republicii Moldova și indirect asigură formarea a aproximativ 40% din PIB-ul țării. Sectorul agrar este ramura de bază care asigură menținerea unui anumit nivel de trai și contribuie la dezvoltarea satelor. Peste jumătate din populația Moldovei locuiește în zona rurală, iar mai mult de o treime din numărul total al angajaților în câmpul de muncă activează în sectorul agrar. Circa 400 de mii de persoane care locuiesc în zona rurală prelucrează terenurile agricole în mod individual.

În prezent nivelul de dezvoltare a ramurii agricole este net inferior în raport cu țările europene. Subvenționarea sectorului agrar în Republica Moldova calculat la fiecare hectar este de trei ori mai mică față de Ucraina, de patru ori mai redusă comparativ cu Rusia, de șapte ori mai joasă decât în România și de cincisprezece ori mai mică în raport cu nivelul mediu din țările Uniunii Europene.

Rata dobânzilor bancare pentru producătorii agricoli în țările europene este în medie de șase ori mai scăzută în comparație cu condițiile de finanțare a agricultorilor din Republica Moldova. Drept urmare, în condițiile globalizării economiei și comerțului liber, crește considerabil riscul falimentării producătorilor agricoli autohtoni, degradarea majorității localităților rurale.

Partidul consideră că agricultura moldovenească va rămâne în această zonă de risc major, dacă în regim de urgență nu vor fi întreprinse următoarele măsuri:

1. Asigurarea și simplificarea accesului la finanțare în vederea modernizării sectorului va fi realizată prin:
  - elaborarea și aprobarea legii speciale privind subvenționarea producătorilor agricoli, cu accente sporite pe susținerea financiară a tinerilor fermieri și stimularea asocierii agricultorilor cu alocare a cel puțin 5 % din cheltuieli bugetare pentru sprijinul financiar al agriculturii;
  - majorarea treptată a Fondului de subvenționare pe parcursul următorilor 3 ani până la minimum 3 mlrd. lei și trecerea la plăți directe (pentru fiecare hectar de teren agricol prelucrat), care vor constitui cel puțin 50 % din valoarea Fondului.
  - identificarea și atragerea asistenței externe aferente complexului agroindustrial, diversificarea instrumentelor de finanțare existente (credite tehnice preferențiale, leasing, granturi etc.) și administrarea acestora cu implicare maximală a societății civile, precum și evaluarea continuă a capacităților de absorbție a resurselor financiare oferite de comunitatea internațională a donatorilor.
  - examinarea posibilităților de a elabora un mecanism de creditare facilă a agricultorilor;
  - majorarea semnificativă a mărimii Fondului de garantare a creditelor oferite fără gaj.

2. Elaborarea și aplicarea noii strategii de administrare a resurselor acvatice destinate irigației terenurilor agricole va fi axată pe:
  - schimbarea cardinală a condițiilor de utilizare a lacurilor în scopul asigurării accesului maximal al agricultorilor la resursele acvatice;
  - extinderea/reabilitarea sistemelor de irigare și drenare la scară mare;
  - elaborarea urgentă a reglementărilor necesare privind utilizarea fântânilor arteziene în scopul irigației terenurilor agricole;
  - alocarea subvențiilor maximale la procurarea sistemelor de irigare la scară mică;
  - consolidarea asociațiilor utilizatorilor de apă;
  - crearea rețelei de bazine de acumulare cu sisteme de canale între ele.
3. Crearea sistemului de achiziții/vânzări de intervenții a statului pe piața agroalimentară cu scopul de a proteja producătorii agricoli autohtoni, precum și pentru diminuarea prețurilor la produsele agroalimentare de primă necesitate.
4. Stimularea creării în zonele rurale a mai multor întreprinderi mici și mijlocii de procesare a producției agricole, în care acționari/asociați vor fi producătorii agricoli.
5. Adoptarea legii speciale privind sistemul de sprijin al agricultorilor în situația calamităților naturale și alocarea anuală a mijloacelor necesare din bugetul de stat.
6. Simplificarea sistemului de impozitare în agricultură prin introducerea impozitului consolidat (unic).
7. Menținerea cotei reduse de TVA pentru producția agricolă din fitotehnie.
8. Demonopolizarea pieței de comercializare a producției agricole. Eliminarea maximală a intermediarilor în procesul comercializării producției agricole pe piața internă.
9. Aplicarea în conformitate cu normele internaționale a metodelor tarifare și netarifare în vederea protejării pieței autohtone a produselor agroalimentare.
10. Descentralizarea procedurii tranzacțiilor funciare prin delegarea reală a funcțiilor notariale la legalizarea tranzacțiilor funciare către autoritățile locale de nivelul întâi, precum și racordarea acestor autorități la sistemul cadastral de înregistrare a terenurilor.
11. La nivel instituțional este necesară consolidarea rolului Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare în gestionarea sectorului agro-industrial, inclusiv prin atribuirea ministrului Agriculturii a funcției de viceprim-ministru.

Pentru a realiza în practică transformările politice, sociale și economice majore trasate de Partid, sunt necesare premise, condiții și resurse adecvate, în primul rând responsabilitatea în fața poporului, voința politică, gândirea strategică și spirit reformator autentic, de care dau dovadă membrii Partidului Politic "Platforma Demnitate și Adevăr", asumându-și plener responsabilitatea pentru prezentul și viitorul Republicii Moldova.

În acest context, venirea Partidului la putere și punerea în aplicare a priorităților strategice și obiectivelor trasate de Programul Politic al PPPDA, vor crea premise reale pentru normalizarea situației din țară și fortificarea statului nostru.

Vom atinge aceste obiective strategice numai dacă acțiunile noastre și eforturile vor fi în armonie cu normele moralei creștine ale strămoșilor noștri, cu idealurile de adevăr și dreptate.

Prin muncă, mobilizare și disciplină va renaște Patria noastră – Republica Moldova, țara în care vom trăi în armonie și libertate, ne vom crește și educa copiii și nepoții!

Ajunge ca Republica Moldova să mai fie țara șanselor ratate și cea mai săracă țară din Europa! Să oprim oligarhii, populiștii și politicienii iresponsabili, demnitarii corupți, provocatorii politici care subminează dezvoltarea economică și socială a statului!

A venit timpul să ne suflecăm mânecile și să facem ordine în Moldova! Împreună vom construi o țară puternică, prosperă, cu care ne vom mândri noi și urmașii noștri - cetățeni liberi, cinstiți și responsabili ai acestei țări!

Președinte PPPDA,

Andrei Năstase